

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ

Interreg

INTERREG V-A ROMANIA-BULGARIA

Интегрираната стратегия за устойчиво развитие на “Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм”, 2020 – 2030 г.

Проект ROBG 290 „Писмените съкровища на Долен Дунав“

Съставител на документа: „Формат вижън“ ООД

Дата на документа: 13 Април 2020 г.

Съдържанието на документа не представлява непременно официалната позиция на Европейския Съюз.

Настоящата стратегия е изготвена в изпълнение на задълженията на Фондация „Глобални библиотеки-България“ по проект № ROBG-290 “Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм”, финансиран по Програма Интеррег V-A Румъния-България, чрез договор за БФП № 111750/01.10.2018 г.

Изработката на стратегията е възложена с Договор № TWTLД-Se-002/24.10.2019г. между Фондация „Глобални библиотеки-България“ и „Формат вижън“ ООД по Публична покана по реда на ПМС 160 с предмет: Публична покана по реда на ПМС № 160 с предмет „Предоставяне на услуги в рамките на проект № ROBG-290 „Писмените съкровища на Долен Дунав“, с пет обособени позиции“ - Обособена позиция № 1: Изработка на стратегия за развитие на “Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм” (включва и провеждане на две проучвания за мненията и предложенията на заинтересованите страни).

Състав на екипа на „Формат вижън“ ООД, ангажиран с изготвянето на документа:

- ❖ Експерт „Ръководител на екип“ - Росен Ненчев Кутелов*
- ❖ Експерт 1 - Нели Петкова Ковачева*
- ❖ Експерт 2 - Диана Друмева Симеонова*

Съдържание:

I.	Въведение	4
II.	База за развитие	5
1.	Личностите като основна необходимост	5
2.	Досегашно развитие на туризма в региона	8
3.	Природни дадености	9
4.	Транспорт	10
5.	Климат, природни условия, културно-исторически забележителности	15
6.	SWOT анализ	27
III.	Стратегически насоки за развитие на литературния туризъм за периода 2020 – 2030 г.	54
1.	Анализ на възможностите за устойчиво развитие на литературния туризъм в трансграничния регион България - Румъния	54
2.	Визия за развитие	75
3.	Стратегически цели, приоритети и дейности за постигането им	75
4.	Целеви групи.....	84
IV.	Мониторинг на стратегията.....	89
V.	План за изпълнение на стратегията за периода 2020 г. – 2023 г.	91

I. Въведение

Интегрираната стратегия за устойчиво развитие на “Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм”, обхващаща референтния период от 2020 г. до 2030 г., е разработена въз основа на:

- Проведено проучване след заинтересованите страни в трансграничния регион България-Румъния за мнението им относно силните и слабите страни, възможностите и заплахите за развитието на литературния туризъм в региона.
- SWOT анализ за силните и слабите страни, възможностите и заплахите за развитието на литературния туризъм в трансграничния регион България-Румъния, разработен въз основа на проучването. SWOT анализът е обсъден и консултиран със заинтересованите страни.
- Проведено проучване сред заинтересованите страни в трансграничния регион България-Румъния, насочено към акумулиране на насоки за устойчиво развитие на литературния туризъм в региона.

Подготовката на настоящата стратегия, както и провеждането на предшестващите я проучвания и анализи, са осъществени в условията на тясно сътрудничество с партньорите по проект № ROBG-290 „Писмените съкровища на Долен Дунав“ (Фондация „Глобални библиотеки-България“ (България), Библиотека „Alexandru & Aristia Aman Dolj“ (Румъния) и Регионална библиотека „Любен Каравелов“ (България)) и при отчитане на препоръките от заинтересованите страни в трансграничния регион България-Румъния.

Интегрираната стратегия за устойчиво развитие на “Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм”, 2020-2030 г. отразява насоките за развитие на туризма, заложи в стратегическите планови документи на ЕС и България, както следва:

- Закон за туризма на Република България – в сила от 26.03.2013 г.
- Актуализирана Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република до 2030.
- България 2014-2030 г. и План за действие към нея за периода 2017-2020 г.
- Концепцията за туристическо райониране на България
- Националната концепция за пространствено развитие на България 2014-2025 г.
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Годишна програма за национална туристическа реклама за 2020 г.
- Национална стратегия за развитие на туризма в Румъния 2019-2030 г.
- Нова стратегия на ЕС „Digital4Culture”
- Доклад за интегриран подход към културното наследство на Европа (2014/2149(INI))
- Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване
- Зелена книга „Отключване на потенциала на културните и творческите индустрии“

II. База за развитие

1. Личностите като основна необходимост

База за развитието на литературния туризъм в региона на Долен Дунав представлява наличието на достатъчно писатели, поети и книжовници, чийто живот да е свързан с региона. Всеки елемент на техния път – място на раждане, места на живот, места, на които са творили, реални места, в които са се развивали действия на техни произведения, е потенциал за развитието на литературния туризъм в региона.

Този регион, обхващащ 15 области на България и Румъния, се оказва сравнително богат от гледна точка на личностите, които са определящи за литературния туризъм. В него се идентифицират над 80 автори не само с тясно национално, но – и с международно значение, включително – един Нобелов лауреат. Тук трябва да бъдат споменати и такива блестящи имена на световната литература като Лев Толстой, Жул Верн, Ханс Кристиан Андерсен и Ярослав Хашек, чийто следи също могат да бъдат намерени в региона.

По-конкретно такива са:

В България:

Христо Ботев
Софроний Врачански
Иван Вазов
Св. Евтимий Търновски
Емилиян Станев
Петко Рачев Славейков
Иларион Макариополски
Петко Йорданов Тодоров
Цанко Церковски
Алеко Константинов
Цветан Радославов
Антон Страшимиров
Михалаки Георгиев
Любен Каравелов
Захари Стоянов
Стоян Михайловски
Трифон Ц. Трифонов
Майкъл Арлен
Акад. Михаил Арnaudов
Елиас Канети
Партений Парчевич
Елиезер Папо
Юрий Венелин
Сава Доброплодни
Пеньо Пенев
Кармен Мишу

Йордан Йовков
Пенка Цанева – Бленика
Добри Немиров
Стоян Заимов
Никола Ракитин
Иван Данов
Георги Константинов
Иван Радоев
Филип Станиславов
Йордан Радичков
Петър Богдан
Поп Пунчо Куздин
Кръстьо Пишурка
Георги Божинов
Яна Язова
Емил Андреев
Дора Габе
Ивайло Петров
Галин Никифоров
Камелия Кондова

В Румъния:

Димитрие Греческу
Йоан Щефан Паулиан
Аличе Воинеску
Щербан Чьокулеску
Щефан Одоблежа
Александру Дима
Марин Сореску
Траян Деметреску
Хория Винтила
Елена Фараго
Вирджил Карианapol
Хараламб Лека
Еуджен Йонеску
Йон Минулеску
Думитру Каракостя
Барбу Парис Мумуляну
Захария Станку
Михай Ръдой
Ливиу Ребряну
Марин Преда
Гала Галактион
Нойка-Антонеску
Петър Гелмез
Джелу Наум
Николае Картожан
Александру Сахия
Йон Каловия

Флоренца Албу
Джордже Албою
Йоан Роман
Чела Серги

Имащи връзка с региона:

Лев Толстой
Жул Верн
Ханс Кристиан Андерсен
Ярослав Хашек
Публиос Овидиус

Позитивно е и обстоятелството, че в региона има значително количество белези на техния живот и дейност – къщи, в които са родени, живели или творили, музеи с предмети и вещи, свързани с живота им; техни паметници или паметни плочи, които могат да представляват туристически интерес. Налице са и много голям брой локации, в които са се развивали събитията, описани в техни произведения – от точки в природата до обекти, свързани с герои на техни произведения.

Това разнообразие на възможностите осигурява потенциал за привличане на туристически поток и задържането му за по-дълго време в региона.

Доколкото литературният туризъм в региона все още не е достатъчно развит – а същевременно той набира все по-висока скорост по света, може да се определи, че чисто теоретичните възможности за експлоатирането му в региона номинално са добри, тъй като тази ниша все още остава относително празна. Полагането на целенасочени и системни усилия за развитието му следователно би допринесло за увеличаване на туристическия поток и по-висок принос към икономиката на региона – благодарение на увеличаване брой нощувки и ползване на местата за хранене и отдих, нарасналите покупки на стоки и услуги.

Същевременно обаче трябва да се отбележи, че по-голямата част от тези личности са свързани със съответната държава и – както показват проучванията, по-трудно биха били атрактивни сами по себе си за туристи от Европа, които биха пребивавали в региона само заради идеята да се запознаят отблизо с техния живот и дейност. В този смисъл е необходимо правилно да се степенуват приоритетните целеви групи според степента на вероятност да проявяват интерес към „чистия“ литературен туризъм, свързан със забележителностите от този вид в региона.

Като целеви групи на принципа на принадлежността могат да бъдат определени:

- жителите на съответната държава
- жителите на съседната по регион държава (България/Румъния)
- туристи от други държави (на първо място – от Европа)

2. Досегашно развитие на туризма в региона

За развитието на нишата на литературния туризъм съществува още една позитивна базова предпоставка. Тя е свързана с доброто развитие на туризма по принцип в този регион (погледнат в цялост).

Едно от най-съществените обстоятелства е, че този регион сам по себе си съхранява огромно количество следи от човешката дейност от най-древни времена, поради което и към момента той привлича интереса на местни и чуждестранни туристи. Поради това във всичките 15 области на България и Румъния, включващи се в региона, се регистрира една обща черта: развива се културния – исторически и религиозен туризъм.

Важно е да се отбележи, че поради традиционните връзки и отношения между двете съседни държави и народи, между тях вече съществува осезаем обмен на туристи точно поради такива дадености. Една типична илюстрация е посещението на голям брой туристи от Румъния в област Плевен в България – поради наличието на значителен брой паметници и мемориали от времето на Руско-Турската война през 1877-1878 г., в която са взели участие крупни части румънски войски.

Специално трябва да бъдат посочени и природните дадености на региона, които също способстват за привличането на потоци от местни и чуждестранни туристи за специфични видове туризъм: от спортен (лов и риболов) до екологичен. В региона има уникално съчетание на достъп до море, реки (измежду които главната – една от основните европейски артерии, Дунав), планини, равнини. Като следствие, флората и фауната в него са изключително разнообразни, което привлича вниманието на туристите. Има известни балнеологични възможности. Умереният континентален климат е също благоприятстващ фактор, който дава възможност да се практикуват различни видове туризъм през всички сезони, а това улеснява по-сOLIDНОТО практикуване и на литературния туризъм.

Другите възможности за видове туризъм, които предлага регионът освен културния, са:

Екологичен – основно в областите Враца, Русе, Силистра, Плевен, Добрич в България, и Долж, Олт, Телеорман, Гюргево, Кълъраш, Констанца – в Румъния.

Етнографски – основно в областите Видин, Русе, Силистра в България, и Гюргево – в Румъния.

Селски – основно в областите Враца, Велико Търново в България, и Телеорман, Гюргево – в Румъния.

Приключенски – основно в област Враца в България, Олт, Телеорман, Гюргево – в Румъния.

Балнеоложки – основно в областите Монтана, Плевен, Добрич в България.

Описаното разнообразие от възможности за различни видове туризъм обективно рефлектира върху интересите на различни, специфични групи от потребители на туристически услуги. Определени места от региона вече са им известни (на основата на различните видове туризъм, които се предлагат от тях), и следователно сред тях съществува благодатна почва, върху която да се е засее интереса и към специалната ниша на литературния туризъм.

3. Природни дадености

Спецификата на региона като природни дадености е много важно обстоятелство, способстващо развитието на туризма в него по принцип, отчитайки все по-нарастващия интерес на потребителите в Европа към досег с природата.

Естествено, от ключово значение за региона са река Дунав и Черно море, което е негова източна граница. Очевидно е значението на курортния туризъм за икономическото развитие на региона, но не по-малко важни са и някои от уникалните природни елементи, които създават особен колорит на региона.

Няколко примера за такива точки:

Резервати

Биосферен резерват "Сребърна" - включен в списъка на ЮНЕСКО с обекти на културното и природното наследство (Силистра).

Природен парк „Врачански балкан“ - 1 резерват, 14 защитени зони и 11 природни забележителности (Враца).

Орнитологичния резерват в Чуперчени Ной. Тук живеят над 140 вида птици, някои редки, включително и черният щъркел, малката чапла, сивата патица, лиската, бялата стърчиопашка, червеният щъркел и други (Долж).

Резерват за диви божури в Пленица - защитена зона (60 км от Крайова и на 16 км от Дунав) простира се на площ от 50 ха. Подслонява вид див божур от горската степ, наречен *Raonia Peregrina* (Долж).

Резерват за дропли "Бояну" (Олт).

Скални образувания и вкаменелости

Белоградчишките скали – комплекс от скални образувания с фантастични форми, простиращи се на дължина над 30 и 3 км широчина (Видин).

Вкаменен природен резерват Алиман - 11,13 ха, природен паметник - палеонтологичен, южно от езерото Сарпул (Констанца).

Вкаменелости Черна вода - природен резерват от палеонтологичен тип, разположен на административната територия на Черна вода (Констанца).

Природните паметници на Хършова - геологично интересна територия - варовиков релеф, юрски вкаменелости, природни и ландшафтни паметници (Констанца).

Пещери

„Магурата“ (Видин) – изпълнена със сталактити, сталагмити и сталактони, дори малко езеро. Една от най-значимите за прилепите. По стените могат да се видят рисунки от няколко исторически епохи, правени с гуано (тор от прилепи).

„Венеца“ (Видин) – предлага гледката на ледени кристали, сталактити, сталагмити, арагонитни кристали, гроздовиден сталактит), калцитни образувания и др. По целия под са разпръснати различни на цвят кристали, дължащи се на кристализацията на водата и минералите в заобикалящите ги скали. Има образувание, оприличено на Дева Мария.

„Леденика“ (Враца) - името и идва от ледените сталагмити, сталактити и сталактони, които се образуват в началото на пещерата през зимата, когато в тази зала температурата пада до -20. Разполага с уникална акустика.

„Орлова чука“ (Русе) – общата дължина на пещерните галерии е над 13 500 метра, на второ място в България след пещерата „Духлата“. Пещерата е обитавана от около 10,000 броя прилепи.

„Исверна“ (Мехединц) - в полите на планината Мехединц, една от най-известните пещери в Европа за практикуването на подводна спелеология

Водни образувания

Каскаден водопад „Бела вода“ (Видин)

Езерото „Сребърна“ в едноименния биосферен резерват (Силистра)

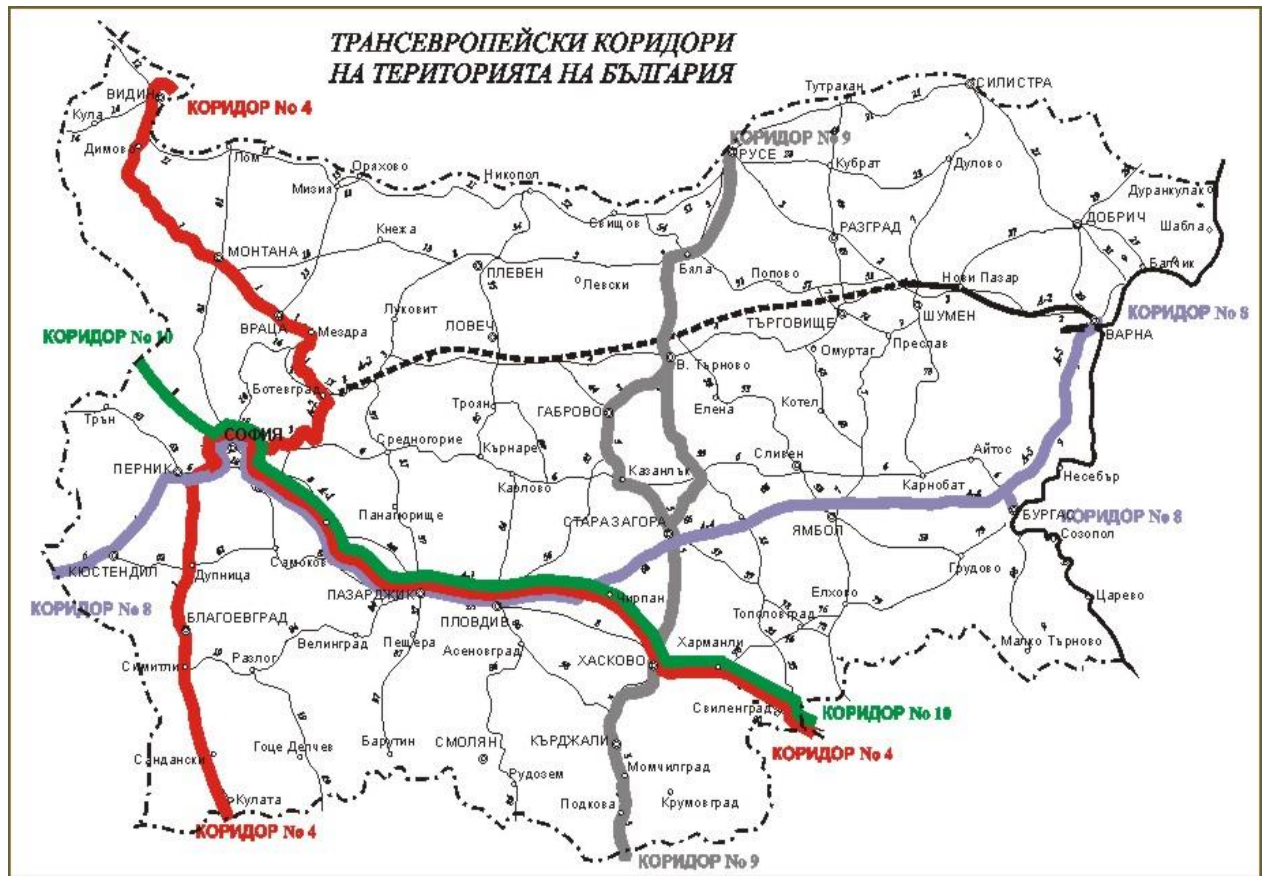
Водовъртежите в Дунавското дефиле (Мехединц)

Блатата, езерата и островите (Кълъраш)

4. Транспорт

Важен фактор за развитието на литературния туризъм в трансграничната зона България-Румъния е изградеността и състоянието на транспортната инфраструктура в

този регион, която се състои от четири елемента: автомобилен транспорт, железопътен транспорт, воден транспорт и въздушен транспорт.

Транспортна връзка с европейско и трансконтинентално значение е Европейски транспортен коридор No IV - път E79: Дрезден/Нюрнберг – Прага – Виена – Братислава – Дьор – Будапеща – Арад – Букурещ – Констанца/Крайова – Видин – Враца – София – Солун/Пловдив – Хасково – Истанбул, с разклонение София - Кулата – Солун. Участъкът от него на територията на България (Видин - София - КПП "Кулата") е с дължина 446 км. ЕТК No IV минава през две от осемте области на територията на България, които са част от трансграничната зона България-Румъния - Видин и Враца.

Европейски транспортен коридор No VII е речен маршрут "Рейн – Майн – Дунав", а неговият участък на територията на България е река Дунав. Минава през територията на областите Враца, Видин, Велико Търново и Русе.

Перспективен и важен е и Европейски транспортен коридор No IX: Хелзинки - Санкт Петербург - Псков - Витебск - Киев - Любашевка - Кишинев - Букурещ - Русе - Димитровград – Александруполис, който осигурява връзка между държавите от Североизточна Европа през Румъния и България с пристанище Александруполис на Егейско море. Общата дължина на пътя на територията на България в направление Русе - Велико Търново - Габрово - Стара Загора - Димитровград - Кърджали е 455 км. Отчитайки факта, че това трасе минава пред областите Русе и Велико Търново, може да

се твърди, че то също ще изиграе важна роля за привличането на посетители с цел практикуване на литературен туризъм в този регион.

На територията на Област Враца, освен двата европейски транспортни коридора - IV и VII, минават също и железопътни линии. В град Враца има жп гара, което дава възможност за превоз на хора и товари чрез железопътен транспорт.

Област Велико Търново се характеризира с развита пътна мрежа и е кръстопът на важни национални и международни пътища. Както беше споменато, през нея минава един от десетте международни транспортни коридора – **МТК No IX**, свързващ Европа с Азия и Близкия изток. В посока от запад на изток преминава магистрала Хемус. Горна Оряховица има важно за развитието на региона летище, което в момента се използва за нередовен пътнически транспорт, товарен транспорт и услуги на авиацията с общо предназначение. Трансграничният туризъм с Румъния се обслужва от ферибот Зимничя-Свищов, който извършва редовни курсове.

През региона на **Видинска област** преминава **Европейски транспортен коридор No IV и Европейски транспортен коридор No VII**. Стратегическите транспортни оси и терминалите за пътнически транспорт включват:

- гранични контролно-пропускателни пунктове на границата с Румъния (Дунав мост 2 и речна гара – Видин);
- мостът Видин – Калафат (Дунав мост 2): комбиниран пътен и железопътен мост над река Дунав, построен на 796-ия км, част от **Европейски транспортен коридор No IV**;
- Европейски път E79 (Кошице – Деблецен – Орадя – Крайова – Видин – Ботевград – София – Солун), който преминава през територията на региона в участъка на Дунав мост 2 до границата с община Грамада;
- Международна железопътна линия: Крайова – Видин – Мездра – София – единствената железопътна линия, която пресича региона от Дунав мост 2 с границата с община Грамада, с разклонение към град Видин и село Кошава;
- Пристанище Видин – Център (пътнически терминал: железопътна гара Видин);
- Терминали за железопътен и сухопътен транспорт: гара Видин, товаро-разпределителна гара Видин, автогара Видин;
- Второстепенни пътища: Видин – граничен пункт Връшка чука (в посока към град Зайчар – Сърбия); Видин – граничен пункт Брегово (в посока Неготин – Сърбия); Видин – Лом (панорамен път по поречието на река Дунав).

Железопътният транспорт остава непопулярен за пътниците, но с въвеждането на международни влакове по линията Видин – Крайова (към Будапеща), може да се очаква увеличаване на използването на този вид транспорт.

Потенциалът на речния транспорт в региона се увеличава, особено след като видинското пристанище беше включено в проекта Европейска мрежа за транспортна подкрепа. Липсата на транспорт по вътрешни водни пътища (след закриването на Видин – Русе с пътнически плавателни съдове) донякъде се компенсира от сезонното акостиране на круизни кораби във Видин, като броят им нараства всяка година.

Измежду предимствата на **Област Русе** се открояват географското ѝ положение и наличието на стратегически транспорт. Територията на областта се пресича с два от

деветте европейски транспортни коридора - **Европейски транспортен коридор No VII и Европейски транспортен коридор No IX**. От тук преминават железопътните линии Русе – Подкова (главна железопътна линия №4) и Русе – Каспичан (главна железопътна линия №9).

В **Област Силистра** е налична добре развита пътна мрежа. Връзката с националната железопътна мрежа се осъществява чрез железопътната линия Самуил – Силистра. Няма пътнически транспорт по река Дунав. Има два гранични пункта с Румъния, връзка чрез ферибот Олтеница – Тутракан и Кълъраш – Силистра.

Област Плевен е добре свързана с другите области в България, като основните транспортни линии са:

- Железопътна линия София - Варна, с участък Червен бряг - Горна Оряховица;
- Железопътна линия Свищов - Троян, с железопътен възел – гара Левски;
- Пътища от категория I от София до Варна и до Русе.

Развитието на инфраструктурата е благоприятствано от отварянето към река Дунав, както и от бреговата ивица с дължина 72 км. В района има четири пристанища - Никопол, Сомовит, Загражден и Байкал. Граничният контролно-пропускателен пункт Сомовит също се намира на река Дунав.

Достъпът до град Плевен се осъществява по път от категория I София-Варна (E83), второкласен път Никопол-Плевен (II-34), второкласен път Ловеч-Плевен (II-35). Достъпът до града по река Дунав се осъществява чрез ферибота Турну Магуреле – Никопол, намиращ се на 57 км, и чрез пристанището на Сомовит, което се намира на 31 км от града.

През **Област Монтана** преминават важни национални пътища, които пресичат региона от север на юг и от изток на запад. Автомобилният транспорт се обслужва от национални пътища от категория I и II:

- Национален път I-1 – главен път, който започва от границата с Румъния (мост Калафат-Видин) от север на юг до границата с Гърция. Преминава през град Монтана.
- Национален път II-11 – вторичен път, простиращ се по протежението на почти половината от границата с Румъния по река Дунав, между Видин на запад и Черквица на изток. Преминава през град Лом.
- Национален път II-81 – вторичен път, пресичащ областта от север на юг, свързващ град Лом с град Монтана и продължавайки през прохода Петрохан към София.

Пътният трафик в **Област Добрич** е до голяма степен поет от национални пътища №27, 29 и 91, които преминават през град Добрич. Крайбрежната зона се обслужва от европейски път E87 (който започва в Украйна, преминава през Румъния и България, и завършва в Турция), който върви в посока от север на юг. Пътната мрежа гарантира достъп до морски и речни пристанища, гранични контролно-пропускателни пунктове и

летище Варна, само на 45 км от областния център Добрич. Железопътният център свързва Добрич със столицата, крайбрежието, Румъния и европейските страни.

Окръг Мехединци се намира в югозападната част на Румъния и граничи с Видинска област (България) на юг от река Дунав. Европейските пътища, които пресичат окръга, са: Е70 (който свързва окръг Мехединци с българската граница) и Е771 (Сърбия). Има две пристанища на Дунав - Дробета Турну Северин и Оршова.

По отношение на инфраструктурата за въздушен транспорт, провинцията няма своя собствена инфраструктура за въздушен транспорт. Най-близките летища са в Крайова и Тимишоара.

Окръг Долж граничи на юг с река Дунав, която е естествена граница на окръга с дължина 150 км. На запад граничи с окръг Мехединци. От гледна точка на инфраструктурата, Долж има две дунавски пристанища – Бекет и Калафат (важно ГКПП за преминаване на границата с България), развита железопътна мрежа.

Окръг Олт е разположен в южната част на Румъния, по поречието на река Дунав, като негова западна граница е окръг Долж. А неговата южна част, с дължина от 47 километра, е Дунав на границата с България. Важно пристанище на Дунав е Корабия. Има развита транспортна инфраструктура - с добри връзки, наличие на национални транспортни коридори, жп линии и други.

Окръг Телеорман се намира в южната част на Румъния, на запад от него е окръг Олт. Пристанищен град в него е Турну Мъгуреле, като ГКПП Турну Мъгуреле свързва Румъния и България посредством преминаване към пристанище Никопол от българския бряг. Тук е и най-южното румънско пристанище - град Зимнич (Зимница), което се намира срещу град Свищов, България.

Окръг Гюргево се намира в южната част на Румъния, по долното течение на река Дунав. На запад граничи с окръг Телеорман. На границата с България е разположен град Гюргево, който е административен център на окръга. На север от Гюргево има железопътна линия, свързваща го със столицата Букурещ, която е и първата жп линия в Румъния. Пристанище Гюргево е най-близкото пристанище (65 км) до столицата Букурещ. В Гюргево съществуват две пътнически гари - Гюргево Север (за международни влакове) и Гюргево (за вътрешен транспорт). Железопътният транспорт се осигурява изключително от държавната железопътна компания CFR. В Гюргево функционират две автогари.

Окръг Кълъраш се намира в югоизточната част на Румъния. Граничи с окръг Гюргево на запад и с България – на юг. Има две пристанища - Олтеница и Кълъраш. Състоянието на пътната мрежа в окръга е на добро ниво. Град Олтеница е крайна точка на национален път DN4, който я свързва с Букурещ. Освен това градът е свързан със столицата и чрез жп линия. Национален път DN31 пък свързва Кълъраш с Олтеница, а DN3 - Кълъраш с Букурещ.

Окръг Констанца (Кюстенджа) е разположен в най-източната част на Румъния. Окръгът има добре развита пътна и железопътна мрежа, речни пристанища (Черна вода, Хърсово, Меджидия, Басараби, Овидиу и Аджиджа), морски пристанища

(Кюстенджа, Аджиджа, Мангалия и Мидия), международно летище („Михаил Когълничану“ в Констанца) и местно летище (край Тузла).

5. Климат, природни условия, културно-исторически забележителности

Климатът и природните дадености имат голямо значение за туризма. Климатът е ключов фактор, определящ привлекателността на дестинацията. По време на почивка метеорологичните условия в посещавания регион определят удовлетвореността от пътуването, докато неблагоприятните атмосферни влияния могат да имат отрицателни последици за туристическите възприятия на дадена дестинация и желанието за повторно посещение.

Природните ресурси са неразделна част от ресурсния потенциал на дадено място. Туризмът и оти́хът зависят изключително много от природната среда. Природните туристически ресурси често са основен мотив за реализиране на голяма част от туристическите пътувания.

Територията на **област Враца** обхваща части от Дунавската равнина и Стара планина. През региона минават реките Огоста, Скът и Искър. Със своята разнообразна, уникална и красива природа, Врачанска област предлага отлични възможности за туризъм. В региона също така съществуват множество археологически и исторически паметници. В област Враца има общо 18 защитени зони по Природа 2000: 3 - за защита на дивите птици и 15 - за опазване на естествени местообитания и на дивата флора и фауна. Селищата са заобиколени от планини – западната част на Стара планина и Врачанския балкан, където се намира природния парк „Врачански балкан“ - 1 резерват, 14 защитени зони и 11 природни забележителности. За топографското разнообразие допринася и река Дунав, с която регионът граничи на север. Те придават на ландшафта уникален облик (с пещери, проходи, мостове, водопади), създавайки обекти на атрактивна туристическа дестинация. В град Козлодуй пък се намира национален музей „Параход Радецки“, който включва кораба-музей „Радецки“ и картинна галерия, създадена в периода 1989-1990 г.

Област Велико Търново се намира между река Дунав на север и Стара планина на юг. 140 паметника на културата от национално значение се намират в областта и една от причините е град Велико Търново, който е бил столицата на Втората българска държава. Велико Търново е един от най-старите градове в страната, като историята му датира отпреди повече от пет хилядолетия, за което свидетелстват археологическите разкопки. Най-значимият паметник на културата във Велико Търново е средновековната крепост Царевец, разположена на едноименния връх, заобиколен от три страни от р. Янтра. До Царевец се намира друг исторически хълм – Трапезица. Освен с историческите си хълмове, Велико Търново е известен и с множество православни храмове. Една от най-емблематичните средновековни църкви е храм „Св. Четиридесет мъченици“, построен в чест на победата на цар Иван Асен II над епирския деспот Теодор Комнин. В околностите на града се намират и едни от най-известните български манастири - Патриаршески, Преображенски, Арбанашки, Плаковски, Капиновски, Килифаревски и др. На 20 км от Велико Търново се намира и археологическият резерват Никополис ад Иструм – римски и ранновизантийски град, основан от император Траян (98 г. – 117 г.) през 106 г.н.е. Само на 6 км от Велико

Търново се намира архитектурният резерват Арбанаси. За привържениците на активния отдых съществуват редица екопътеки – Негованската (в село Емен), Преображенската, Арбанашката и други. Районът предлага възможности за скално катерене, планинско колоездене, конна езда, а множеството реки и язовири дават възможност за риболов и плуване.

На територията на **област Видин** се намират забележителни природни феномени, защитени местности и видове, и множество културно-исторически паметници от всички исторически епохи. По-важните от тях са: крепостта „Баба Вида“, крепостни стени „Калето“, римска крепост „Калето“, римска крепост „Кастра Мартис“ – Кула, турски конак „Колука“, джамията на Осман Пазвантоглу, библиотеката на Осман Пазвантоглу, „Кръстатата казарма“, Мавзолей на Антим I, църквата „Св. Пантелеймон“, Църквата „Св. Петка“, Катедрала „Св. В. М. Димитър“, Синагогата. На територията на общините Белоградчик и Чупрене, на площ от 1439.20 хектара, се простира биосферен резерват „Чупрене“. Измежду природните дадености в областта е нужно да бъдат споменати „Белоградчишките скали“, разположени на обширна територия с дължина около 30 км и ширина 3 км. Друга природна забележителност с интересни образувания и праисторически находки, е пещерата „Магурата“, находяща се в землището на с. Рабиша, община Белоградчик, която е една от най-големите и красиви български пещери (над 30 000 кв. м). Граничеща с „Белоградчишките скали“ е природна забележителност "Боров камък" - скално образувание от червен пясъчник, разположено на площ от 1,3 ха. в едноименната местност, в землището на с. Боровица. Други, заслужаващи внимание, са природните забележителности „Леви и десни сухи печ“, „Пещера Венеца“, „Водопад на р. Стакевска в местността „Бялата вода“, „Петков церак“. За защитени са обявени местностите „Връшка чука“, „Чупренски буки“, „Остров Кутово“, „Острови Близнаците“, „Раковишки манастир“, „Липака“. На територията на област Видин попадат 18 одобрени зони по Директивата за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и 2 зони по Директивата за опазване на дивите птици (Природа 2000).

Област Русе е разпростира върху части от Дунавската равнина и Лудогорието. Климатът е повлиян от особеностите на Дунавската равнина - характеризира се със студена зима, сухо и топло лято, докато есента и пролетта са краткотрайни. Характерни са силните ветрове през зимата, както и мъглите, които са породени от близостта на река Дунав. Областта разполага с уникални природни дадености, като Дунавското крайбрежие, Природния парк „Русенски Лом“, а в непосредствена близост се намират резервата „Сребърна“ и Тракийската гробница край с. Свещари.

Природен парк „Русенски Лом“ е обявен за защитена територия през 1970 г. и обхваща поречието на река Русенски Лом - последен десен приток на р. Дунав и притоците ѝ между селата Сваленик, Писанец, Кошов и Иваново. Площта му е 32 000 дка. Богатото биологично разнообразие и ландшафт, уникалното културно-историческо наследство превръщат парка в притегателен център за развитието на вътрешен и международен туризъм, рекреационно ползване и развиване на научно-изследователска дейност.

Природен резерват „Бели Лом“ е разположен по поречието на р. Бели Лом, югоизточно от гр. Ветово в местността Голямата кория, с основна функция - да се запазят характерни за Лудогорието горски екосистеми с присъщия им растителен и животински генетичен фонд и редки видове.

Пещерата „Орлова чука“ е с обща дължина на пещерните галерии над 13 500 метра. Това класифицира пещерата на второ място в България след „Духлата“. Обитава се от 15 вида пещерни животни, от които 8 вида прилепи.

Скалният манастир „Св. Димитър Басарбовски“ се намира в непосредствена близост до Русе, в скалистата част на река Русенски Лом. Той е единственият действащ скален манастир на територията на днешна България. Св. Димитър Басарбовски е покровителят на столицата на Румъния, град Букурещ. Мощите на Свети Димитър се намират в Патриаршеската църква с храм-паметник „Свети Константин и Елена“ в Патриаршията в Букурещ (затова може да предизвика интереса на румънските туристи)

„Екологичен музей с аквариум“ е природонаучен музей в Русе, който представя разнообразието на животинските видове и защитените територии по река Дунав, както и съжителството на човека с природата. Музеят е разположен на четири етажа, където може да се види богатата колекция от вкаменелости, както и диорами, представляващи различни видове животни в реална среда. Тук е и най-големият сладководен аквариум в България, с рибите в река Дунав и вливащи се в нея реки.

Област Силистра обхваща източната платовидна подобласт на Дунавската хълмиста равнина. *Климатът* на областта се характеризира с горещо лято, ранно настъпване на пролетта и силното застудяване през зимата. Поради близостта на река Дунав, често се наблюдават мъгли и силни ветрове.

Националният архитектурно-археологически резерват „Дуросторум – Дръстър - Силистра“ заема много голяма територия от областния град - почти 2/3 от площта му. Навсякъде могат да се видят останки от крепостни стени, паметници и артефакти.

Друга забележителност на Силистра е турската крепост „Абдул Меджиди“ или както е по-известна „Меджиди табия“. Разположена е на юг от града и е сред най-запазените укрепителни пунктове по време на турското робство. Има много важна роля по време на Кримската война и по-късно през Руско-турската Освободителна война.

Регионалният исторически музей на Силистра е учреден през 1899 година. Музеят разполага с две основни експозиции - археологическа и етнографска. Етнографската експозиция заема над 300 квадратни метра и в нея са изложени най-различни предмети от бита и културата на местното население от средата на XIX век до началото на XX век. Изложени са много оръдия на труда, кукерски маски, носии и костюми. Археологическата експозиция се помещава в сграда, която сама по себе си е архитектурен паметник и е строена в началото на XX век.

Римската гробница в Силистра е открита през 1942 година и е една от емблемите на града. Тя е пример за невероятните възможности на късноантичната цивилизация. Украсена е богато с много стенописи. На тях са изобразени различни ловни сцени, човешки и животински фигури, както и геометрични форми.

В самото сърце на Силистра има красив зелен оазис – Дунавският парк. Паркът е създаден преди повече от век. Днес на територията на градината има голямо разнообразие от дървета, цветя и храсти. Някои са уникални и обозначени с информационни табели. Главната алея започва от входа на парка и стига чак до реката,

по нея са поставени пейки за отдих. Най-голямото очарование на Дунавския парк са древните крепостни стени.

Съвсем близо до Силистра се намира красивият Биосферен резерват „Сребърна“. Той се простира върху площ от 600 хектара и обхваща самото езеро и земята около него. Известен е със своето голямо разнообразие от водоплаващи птици. Счита се, че през него минава един от най-големите пътища за миграция на прелетните птици - Via Pontica. През 1942 година езерото е признато за развъдник на водоплаващи птици, а няколко години по-късно става птичи резерват. Тук могат да се видят кървоглави пеликани, малки белочели гъски, и малки корморани. Има и неми лебеди, патици, големи бели чапли и други красиви, редки птици. През 1983 година Сребърна става част от списъка на ЮНЕСКО за световното природно и културно наследство. Целта е опазване на неговото биологично разнообразие. Към резерват „Сребърна“ е направен и музей, в който могат да се видят много препарирани представители от защитената местност.

Етнографският музей „Дунавски риболов и лодкостроене“ в Тутракан е открит през 1974 г. и е единствен в страните по поречието на река Дунав. Неслучайно музеят се намира в Тутракан, защото риболовът е основен поминък на населението в този край от древността до днес.

Архитектурният резерват „Рибарска махала“ също се намира в град Тутракан. Има 48 къщи и в този си формат се явява единственото подобно рибарско селище по поречието на р. Дунав. Къщите са изградени преди 150 – 200 години и по своята архитектура имат национално значение. Най-характерно за рибарските къщи е липсата на дворно място, като се срещат два основни вида къщи.

Плевенска област обхваща централната част на Дунавската равнина и част от Предбалкана. В нея има повече от 450 археологически и културни обекти, като почти половината от тях са паметници от Руско-турската освободителна война.

Сред най-интересните забележителности на града са Историческият музей, Панорамата „Плевенска епопея“, Музеят на виното в парк „Кайлъка“ и останките от крепостта Сторгозия. Историческият музей се помещава във впечатляваща двуетажна сграда – паметник на културата, строена за казарма през 1884 г.-1888 г. Панорамата „Плевенска епопея 1877 г.“ е единствен по рода си паметник на Балканския полуостров. Построен е точно на мястото, където се водят битките по време на Руско-турската война, това е най-голямата туристическа атракция в града и едно от най-посещаваните места в България. Изграден е през 1977 г. по повод 100-годишнината от освобождението на Плевен от османско владичество. Музеят на виното няма аналог в страната. Уникалността му се състои както в експозицията и услугите, които предлага (дегустации), така и във факта, че се помещава в пещера в парка „Кайлъка“. Парк „Кайлъка“ е любимо място за отдих. Намира се на 6 км южно от Плевен. Паркът предлага разнообразни възможности за разходка, отдих и развлечения. Местността е приютила богата и разнообразна флора и фауна. Тук се намират и останките от римската пътна станция „Сторгозия“. Природолюбителите могат да посетят природния резерват „Чернелка“, намиращ се на около 12 км от Плевен, между селата Къртожабене и Горталово. По протежение на 7 км река Чернелка е образувала красив каньон с ширина от 60 до 200 метра и височина на скалния венец от 10 до 30 метра. В района е изградена екопътека - поставени са 18 моста и през реката се преминава

безпрепятствено. Мавзолей-параクリс „Св. Георги Победоносец“ се намира в центъра на Плевен. Мавзолеят е изграден по инициатива на възрожденския ни революционен деец Стоян Заимов в памет на загиналите 31 000 руски и 4 500 румънски бойци на плевенска земя.

Област Монтана е разположена в централната част на Северозападна България. Климатът в региона е умереноконтинентален, със студена зима и топло лято. Главните реки са Огоста, Цибрица и Лом. Историческият музей в град Монтана разполага с над 50 00 експоната, които посетителите могат да видят. Музеят е създаден през 1953 г. В Експозиционната зала е представено културно-историческото развитие на града и региона в периода V-IV хил. пр. Хр. - XX в. сл. Хр. На 30 км от Монтана, между Вършец и Берковица, се намира Клисурският манастир – един от най-големите и красиви манастири в България, основан през 1240 г. Заслужава си да се видят и Лопушанският манастир (на 20 км от Монтана), както и Чипровският манастир и град Чипровци (на 35 км).

Област Добрич е разположена в източната част на Дунавската равнина и Добруджа, като граничи с Черно море и Румъния.

Калиакра е дълъг и тесен нос на българското северно черноморско крайбрежие, в най-югоизточната част на Добруджанското плато. Намира се близо до селата Българево и Свети Никола, на 12 км от Каварна. Носът е вдаден на 2 км навътре в морето и наподобява полуостров, представлява природен и археологически резерват и един от Стоте национални туристически обекта.

Университетска ботаническа градина в Балчик е звено на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Създадена е през 1955 г. Днес се простира на площ от 194 дка, като голяма част от територията ѝ е със статут на защитена местност по Закона на защитените територии. В границите на защитената местност специалисти и любители могат да наблюдават естествените екосистеми и да оценят богатото биоразнообразие на региона. Ботаническата градина е включена в 100-те национални туристически обекта. В територията на Университетска Ботаническата градина влиза и Архитектурно-парков комплекс „Двореца“. Представлява комплекс вили и други постройки, разположени на брега на Черно море.

Окръг Мехединци се намира в югозападната част на Румъния, в региона на югоизточна Олтения, на левия бряг на река Дунав. Материалното културно наследство на окръг Мехединци включва 700 исторически обекта, от които 23 са религиозни храмове от национално значение. На територията на окръг Мехединци има много известни места за поклонение, част от тях са останките на средновековната църква в Дробета - Турну Северин, руините на манастира Водица, манастирът Стрехая, църквата Света Троица, църквата Отрязване на главата на Св. Йоан Кръстител. Обекти с важно значение за местния религиозен туризъм са още: дървената църква Св. апостоли Петър и Павел (1757 г.), дървената църква Св. Архангели (1783 г.), църквата Света Троица в Чернец (1663 г.), църквата на бившия манастир Св. Архангели в Бая де Арама (1699 г.), църквата Греческу в Дробета-Турну Северин (1803 г.), манастирът Гура Мотрулуй (1512 г.), скитът Св. Кръст в Тополница (1646 г.), Манастирът Мракония (1453 г.). Сред най-известните природни формирования на Мехединското плато са: Тополнишки карстен комплекс (резерватът обхваща 50 хектара, най-важните от които са Тополнишката пещера и Тополнишките ключове), Карстовите феномени на Исверна

(включват пещерата Исверна, в която се крие богата пещерна флора и карстовият извор Исверна под хълма Корнету), пещерата Гура Понкотвей. Други природни обекти, с важно значение от гледна точка на туристическия им потенциал, са природният парк Железни врати, природният парк Мехединско плато (на чиято територия се намират по-голямата част от природните ареали на окръга) и националният парк Домоглед-Валя Карней. Особен туристически интерес представлява районът на Дунавската клисура, в района на Казаните, която е получила името си от последователните стеснения и разширявания (клинсури), дължащи се на височината на скалите. Най-грандиозният естествен пейзаж по течението целия Дунав са т.нар. Големи казани и Малки казани. В целия окръг могат да се видят допълнителни исторически паметници, археологически останки и мемориални къщи като част от културното наследство. Най-известни сред тях са: Музеят на района на желязната порта, Музеят на изкуствата в община Дробета-Турну Северин, имението Бибеску в Коркова, Дворецът на културата Теодор Костеску, архитектурният комплекс Ада-Калех, Траяновият мост, крепостта Дробета, Археологическият обект Островул Маре. Важен туристически обект е статуята на лицето на Децебал, която е издълбана на скала и е всъщност най-високата скулптура в Европа. В окръг Мехединци се провеждат чествания на различни празници и фестивали, както в градовете, така и в селските общини (например Фестивалът на люляка в община Поноареле, Фестивалът на лозата и виното в община Вънжу Маре, Фестивалът на народни песни и танци Ото Алшер в град Оршоа и др.). Нещо, което е типично за окръг Мехединци е и разнообразното природно наследство. Територията на окръга до голяма степен обхваща Мехединското плато, състоящо се от кристални и варовикови шисти, с надморска височина, варираща от 400 до 600 м.

Окръг Долж е разположен в югозападната част на историческия район Олтения в Румъния. Сред по-известните природни забележителности в него са:

- Гора Чурумела – горски резерват, разположен в община Пояна Маре. Образуван е от стара акациева гора. Гората е ценна заради съдържанието на дървения материал и размерите на дърветата, уникални в Европа. Горският резерват се намира от дясната страна на Републиканския път Калафат – Бекет – Черна вода, на около 5 км от село Пояна Маре.
- Фосилно находище Буковъц – намира се в област Буковъц и обхваща площ от 4 хектара. Това е важно фосилно находище с богата фосилна фауна от черупки на мекотели, открито през 1949 г. Находището датира от епохата на палеолита.
- Орнитоложки резерват от Чуперчений Ной (южно от Калафат) близо до село Чуперчений Ной - обхваща площ от 500 хектара от дунавската крайречна гора. Тук живеят над 140 вида птици, някои редки, сред които ечерният щъркел, малката бяла чапла, сивата патица, водната кокошка, бялата стърчиопашка, червената чапла и др.
- Парк „Николае Романеску“, Крайова – един от най-красивите паркове в Европа, създаден през 1900-1903 г. от френския архитект Едуард Редонт. Паркът е с площ от над 90 хектара и включва езеро с острови, висящ мост и зоологическа градина.
- Ботаническата градина „Ал. Буя“, ръководена от Университета в град Крайова - научна, преподавателска и образователна институция. Дворът е с площ от около 12,8 хектара.

Към културно-исторически обекти в окръга се отнасят:

- Къща „Бънией“ - Музей на Олтения, Крайова, Етнографска Секция се намира в историческия център на града и е разположена в градската градина. Своето начало етнографската сбирка бележи от 1915 г.

- Исторически музей на Олтения, гр. Крайова – сградата е проектирана и построена през 1905 г. Музеят има три секции: история и археология, етнография и природен отдел.
- Музей на изкуствата, гр. Крайова – Музеят на изкуствата в Крайова е един от най-престижните румънски музеи
- Национален театър „Марин Сореску” в Крайова - един от елитните театри не само в Румъния, но и в Европа. Ежегодно през м. април театърът е домакин на Международния Шекспиров фестивал, едно от най- интересните и признати културни събития в Румъния.
- Катедрала „Св. Димитър”, Крайова – ценен архитектурен и религиозен паметник, образец на православната църковна архитектура и изобразителното изкуство.
- Музей на изкуствата и етнографията Калафат – помещава се във впечатляващия Дворец Маринку. Сградата е построена през 1906-1908г., в стил френски нео барок, с изключителни декоративни елементи от травертин и мрамор, мраморни колони и стени – изрисувани художествено. Сградата заемаща площ от 8. 333 кв. м.
- Манастира Буковац – Кошуна - датира от 1483 г.

Окръг Олт е разположен в югоизточната част на Румъния, който и носи името на най-голямата река, минаваща през територията му. Климатът е умерено-континентален. В северната част на окръга е по-влажно, докато в южната - сухо. Окръг Олт има богато религиозно и културно наследство, като на територията му са регистрирани 758 исторически паметника. От тях 17 са религиозни сгради от национално значение. Най-известните религиозни места за поклонение са манастирите Кълуй, Брънковени и Клокочьов. Територията на окръга е истинска историческа съкровищница. Археологическите открития, направени по долините на Олтец, Олт и Държов разкриват първите следи от човешко присъствие на територията на Румъния. Най-важните такива открития в окръг Олт са: Tabula Peutingeriana (карта на Римския свят, редактирана между г. сл. Хр.); Руините на римската крепост и тайния извор на Суцидава (в Челей, до Корабия); Руините на най-големия румънски град в Южна Дакия Romula-Malva в Решка (община Добрословени). Други важни паметници с историческо, архитектурно и културно значение, са: къща-паметник Николае Титулеску, къща-паметник Янку Джиану, конакът Браташану, конакът Нямцу, кулата Калацяну, кулата Галица (Къмпу Маре Добротяса), Паметникът на Ектерина Теодориу, Археологическият и етнографски музей - Корабия, музеят на Романацу - Каракал, археологическият обект Ромула (Решка), Националният театър Каракал. На територията на окръга са обособени 12 защитени природни зони от национално значение, 16 обекта към Натура 2000 и 3 специални зони за защита на птиците.

Окръг Телеорман е разположен в южната част на Румъния, в региона Мунтения. Някои от по-интересните забележителности в региона са:

- Комплекс село Балачи - болярският дворец в Балачи от края на 17-ти век е бил резиденция на болярите Балачи. По-късно е построена църква, посветена на Светата обител на Мария, от Константин Балачену.
- Укрепеният двор на Балачени в Татарастий де Сус - съдът в Татарастий де Сус е резиденция, издигната от болярите Балачени. Комплексът, включващ къщи, складове, конюшни и параклис, е укрепен с камбанария, ъглови кули и прозорци за стрелба. Целият комплекс покрива площ от около 5400 квадратни метра.

- Епископската катедрала "Св. Александър" - църквата "Св. Александър", известна като катедрала в официални документи от самото начало, е построена през 1869 г. От 1995 г. в катедралата се намират костите на Ал. Д. Гика – владетел между 1834-1842.
- Манастирът "Плавичени" (Алунис) - манастирът е посветен на Светите архангели Михаил и Гавраил. Намира се в прекрасна природна обстановка в низините на Олт, сред величествените гори. По време на своето функциониране, манастирът е едно от най-големите абатства в Румъния.
- Църквата "Св. Димитър" - известна още като Манастир Косотени, църквата "Св. Димитър" е единствената църква в Телеорман, която има управник като пазач. Тя е построена през 1647 г. Църквата, посветена на Свети Димитър, е единствената сграда, останала от бившия абатски комплекс.
- Бившият манастир в Дидеци – манастир Дидеци първоначално е бил дворът на Сербан Стирбей, който поради отсъствието на преки наследници на Сербан Стирбей се е превърнал в храм и е посветен на Влахия през 1705 г. Църквата, руините на къщата и части от стената, все още са видими.
- Църквата "Св. св. Архангели Михаил и Гавраил" - изграждането на църквата в Бузеску е втората сръбска църковна секция в Телеорман. Разположена в центъра на комуната, църквата е проектирана да бъде пресечна точка и от там се е откривала гледка към двата основни пътя, преминаващи през селището. Размерите и архитектурният стил на църквата показват намерението на управителя да създаде истински град, а не комуна, в Бузеску.
- Окръжен музей Телеорман - историята на окръжен музей Телеорман започва през 1934 г. В него се помещава значителна археологическа колекция, главно от неолита и гето-дакийската епоха, както и колекция от монети, представлявана от набор от съкровища, открити в района. Тук се съхранява и ценна регионална етнографска колекция.
- Традиция на град Зимнич (Зимница) е празникът на виното и на лозето "Зърезан", който се организира всяка година на 1 февруари и отбелязва началото на нова лозарска година, като се празнува и от още няколко населени места в окръг Телеорман.

Окръг Гюргево се намира в южната част на Румъния, по долното течение на река Дунав. Регионът съхранява богато културно-историческото наследство:

- Крепостта Гюргево - издигната е на по-стари руини, вероятно римски, византийски или български, най-вероятно много преди 1386 г. Крепостта Гюргево е била засегната след всяко завоевание. Укреплението е преправяно всеки път от румънските владетели или от османските султани.
- Часовниковата кула - построена е от турците през 1771 г., във френски архитектурен стил. С височина 22 м, по това време е била най-високата сграда в града. Кулата е била различна от днес и е била включена в крепостната система на града. Сградата е била главната точка за наблюдение на нашествието на враговете. Възстановявана няколко пъти след това, кулата е оцеляла.
- Съдът Добрени - много изследвания показват, че тази сграда принадлежи на Константин Сербан от 1640 г. Само църквата и руините на къщите са запазени.
- Имението "Стефан Беллу" - фамилното имение "Беллу" в Гостиinari е основано в началото на 18 век. В Гостиinari все още се виждат само руините на църквата, стената и камбанарията, вероятно и избите на болярския двор.
- Префектурата (понастоящем Окръжен музей) – Окръжен музей Гюргево носи името на първия румънски археолог Теохари Антонеску, роден в Гюргево.

Сградата, която понастоящем е домакин на музея, е исторически паметник и е построена през 1903 г. Централното управление на префектура Гюргево е разположено тук до 1950 година. От 1977 г. тази сграда е домакин на музея.

- Комплексът “Кълугърени” – в община Кълугарени в Гюргево се намират “Кръстът на Михаил Смелия” и възпоменателният комплекс “Сербан Кантакузино”. Пред сградата на кметството е старото училище, днес превърнато в музей.
- Ермитаж “Свети Никола” – С края на руско-турската война, Гюргево отново се превръща в румънска територия, а генерал Киселев решава да превърне джамиите в Гюргево и Браила в православни църкви. През 1830 г. бившата джамия в Гюргево се преобразува в християнска църква – днешната църква “Свети Никола”.
- Епископската катедрала “Света Богородица” (1852) - построена е във византийски стил, с прави линии и кръгли дъги, дебели стени, квадратни стълбове, големи прозорци и сферични кули, носещи специфичната атмосфера на времето, през което са построени.
- Манастир Комана - основан е от Влад Тепес през 1461 г. като манастир-цитадела, на остров в блатата, достижим с помощта на дървена платформа. Първоначално направен от дърво, той е преработен през 1588 г. от Раду Сербан. Благодарение на богатите си имоти, Манастир Комана е бил един от най-големите религиозни центрове в страната по времето на Матей Басараб.
- Бившият ермитаж на Страмбу – основан е през 16 век от Драгичи Винтилиску. Манастирът е споменат за първи път под името Ермитажа на Страмбу през 1526 г.
- Манастирът Каскиоареле – основан е през 1431 г. Църквата е преустроена няколко пъти през 1725 и 1753 г.
- Мостът Бизец (1905) - първият хоризонтално извит мост, построен в Европа. Мостът е разкрит през 1905 г. Това е първият мост, построен както за път, така и за железопътна линия, и това е техническа революция по това време.
- Природен парк “Комана” - третата важна влажна зона в южната част на Румъния. Дърветата в Природен парк “Комана” представляват една трета от територията на парка и осигуряват идеалните условия за поддържане и развитие на голям брой характерни местообитатели.
- Ведеа – Дунав Натура 2000 – обектът включва сектор на река Дунав с острови, низини, езера, блата, канали и много благоприятни места за биоразнообразие.

Окръг Кълъраш се намира в югоизточната част на Румъния и в румънската равнина, на левия бряг на Дунав. Климатът на окръга е умерено континентален, с много топли лета и относително студени зими.

На територията на окръг Кълъраш се намират многобройни природни резервати:

- Гора Кайафеле (Кълъраш – комуна Фунден) - природен резерват (горски) - вековна дъбова гора
- Гора Чорнуляся (Кълъраш – комуна Митрен) - природен резерват (горски и ловен), създаден през 1954 г.; обрасъл с разновидни полски дървета, вековни дървета, с възраст над 130 години (сив дъб, ясен и др.), площ: 73,2 ha., разположение: равнината Бъръган.
- Гора Фунден (Кълъраш – комуна Фунден) - природен резерват (горски). Листна гора представляваща ловен интерес (зайци, фазани).

- Гора Тъмдъбу (Кълъраш - село Кълърец, сомуна Тъмдъбу) - природен резерват. Листна гора (дъб, сив дъб, габър, липа и др.).
- Гора Въръщ (Кълъраш - село Бошнягу, сомуна Доробанцу) - природен резерват (горски). Вековна дъбова гора.
- Специална зона за защита на авифауната на Йезер Кълъраш - Природен резерват (горски). Съдържа над 270 видове птици, присъстващи през цялата година: къдрав пеликан – *Pelicanus cristus*, обикновен пеликан – *Pelicanus onocrotalus*, малък корморан – *Phalacrocorax pygmaeus*, гъска червеношийка – *Branta ruficollis*, малка дива гъска – *Anser erythropus*, червена патица – *Aythya nyroca*, малка егрета – *Egretta garzetta*; площ 3105 ha.
- Природен резерват Островул Хараламбие - Площ: 44.9 ha; Дължина: 500 m; сладководни обитатели.
- Природен резерват Островул Шоймул - Площ: 20,1 ha.; Разположение: 350-ти км по брега на Дунав, вдясно от Дикисен; сладководни обитатели.
- Природен резерват Островул Чокънеш - Площ: 44.9 ha; дължина: 300 m; сладководни обитатели.

Историческите и архитектурни паметници в района на окръг Кълъраш са неразделна част от националното културно наследство. Ето и някои от тях:

- Старото кметство (1886-1887) - сградата на старото кметство на Кълъраш е построена през 1887 г. От 1888 г. до 2013 г. тя отново се използва като общински дворец, кметство, библиотека, община и кметство. От 2014 г. сградата се превръща в място на музея на град Кълъраш.
- Къщата на Ана и Мариначе Попеску - построена е преди 1894 г. Ана и Мариначе Попеску, търговци на зърнени храни, имали един син, Леон - той написва първата история на румънската кинематография. Сградата наскоро е реновирана с финансиране от ЕС, а строителните работи приключват през 2011 г.
- Къщата Деметриад - построена през 1888 г., Къщата Деметриад е сграда, включена в списъка на историческите паметници в Кълъраш. В момента в нея се намира детският отдел на окръжната библиотека Кълъраш.
- Префектура Кълъраш - дворецът на префектурата, построен през 1898 г., е архитектурно бижу, една от най-представителните сгради в град Кълъраш. Дворецът се намира в центъра на града и е заобиколен от огромна градина.
- Манастирът „Негоещи“ - това религиозно заведение е средновековен архитектурен комплекс с внушителни размери. Основан е през 1649 г. Архитектурният комплекс включва църквата „Св. Михаил и Гавраил“, камбанарията, килиите и имението.
- Манастирът Платарещи - православен манастир, разположен в Платарещи, близо до Букурещ. Построен е в памет на битката с татарите през 1632 година. Комплексът включва стена, килии, имението и други заграждения.
- Дървена църква „Света Параскева“ - построена е около 1799 г. в Салчива и през 2012 г. е прехвърлена в Кълъраш. Това е едно от най-големите религиозни заведения от дърво в региона.
- Музеят „Долен Дунав“ - създаден е през 1950 г., отразява огледално историята на района. Постоянната изложба предоставя на обществеността богати тематични изложби на етнография, народно изкуство, модерно и съвременно румънско изкуство. Разделът за наследство илюстрира еволюцията на дунавските общности от праисторията до края на античността.
- Музеят на цивилизацията „Гумелница“ - основан през 1957 г. на базата на дарение, включващо 902 археологически предмета. С течение на времето,

музейните колекции нарастват значително и достигат 15 500 археологически и нумизматични елементи.

- Езерото Кълъраш - този Рамсарски обект има площ от 5000 хектара, разположен е между Кълърап и Куза Вода. Мястото има изключителна важност за 271 вида заселни и мигриращи водни птици, както и за няколко вида риби, земноводни, влечуги и бозайници, включително видове, застрашени на национално, европейско и световно равнище. Ползи за хората са възможностите за риболов, аквакултура и селско стопанство.
- Островите Дунав – Бугеац – Йортмак - този обект е част от заливните низини на река Дунав, където реката се разделя на два клона. Той се намира по маршрута на значителен миграционен коридор, което го прави важно място за размножаване и почивка за някои редки видове птици.

Окръг Констанца (Кюстенджа) е разположен в най-източната част на Румъния, ограничена от Черно море на изток и на север от окръг Тулча. Съчетава културно многообразие, историческо наследство, природни забележителности:

- Археологическият обект „Античен град Томис“ - Томис или днешната Констанца е основан преди повече от 2500 години от гръцките навигатори и търговци, идващи от Милет. Томис достига своя връх около средата на I век. В тези времена са построени храмове и великолепни сгради, обществени площади и терми, мраморни работилници, както и улици и нови квартали. Останките от старата цивилизация могат да се видят навсякъде в днешна Констанца.
- Некрополът на древния град Томис - тази римска гробница е палео-християнска гробница от 4-ти век, декорирана във фреска, чиито фрагменти се съхраняват със следи от живопис, флорални мотиви и сцени на „погребални банкети“.
- Археологическият обект Адамклиси – това е селището с най-голям римски археологически товар в Румъния. Крепостта Траяни е основана от император Траян на мястото на по-старо гетско селище. От самото начало, тя е определена като община. В хълма се помещава монумент, построен от императора за победата му срещу гетите през 102 г.
- Крепостта Карсиум в Харшова - една от малкото в този сегмент на Долен Дунав, която функционира с малки прекъсвания в продължение на 18 века в една и съща местност. Древната крепост е най-вероятно построена през втората половина на I век и възстановена от Траян в началото на II век, след това от Константин Велики, после от Юстиниан. През XIII век селището е управлявано от геноанците и след това е включено във Влашко. От средата на XV в. тя е османска крепост. Останки от средновековната крепост, както и кулите на османското съоръжение, защитаващи града, са все още видими до днес. Стената на средновековното пристанище, както и останки от древните пристанищни съоръжения, все още се виждат на река Дунав.
- „Крепостта Хистриа“ - първата гръцка колония на западния бряг на Черно море. Основана през 7-ми век пр. Хр., Хистриа се развива както по време на гръцкото, така и на римското господство. Краят на Хистриа като градски център е около 7-ми век сл. Хр. Така историята на крепостта завършва след 13 века на съществуване.
- Археологическият обект Мангалия - древният град Калатис - основана в края на VI век пр. Хр. от дорийските колонисти, на мястото на гетско селище. Калатис е бил унищожен завинаги от нападенията на аварите и славяните в началото на

VII век. Най-важните археологически находки от крепостта са показани в музея Калатис.

- Крепостта Улметум на Пантелеймон – намира се на северозападната граница на Пантелеймон де Сус, построена в края на 4-ти век. Тя включва много граждански сгради, базилика и военна база. Оцелява до края на римско-византийската епоха. Части от стените могат да се видят до днес, където са извършени археологически разкопки.
- Археологическият комплекс Капидава - намира се на брега на река Дунав, построен по време на управлението на Траян с намерението за укрепване на римската граница. През VII в., след атаките на аварите и славяните, крепостта е напълно разрушена и изоставена. В ранното Средновековие укрепването на Дунавската граница се превръща в приоритетна задача на византийските императори, а крепостта отново се оживява.
- Археологически комплекс в село Касиан - разполага с природен амфитеатър с пещерни надписи на гръцки език и следи от обитаване на пещера Касиан.
- Стария град Констанца - най-старият град в Румъния. Градът е очарователен заради различните архитектурни стилове, датиращи от края на 19-ти век: старата румънска архитектура, арт нуво, арт деко, кубистична архитектура и съвременна румънска архитектура. Гръцкото и римското влияние се виждат навсякъде в старата част на града.
- Джамията на Есмахан Султан комплекс - една от най-старите мюсюлмански религиозни сгради в Румъния. Построена е през 1573 г. в памет на един от най-важните владетели на Османската империя по това време, Селим II, от дъщеря му Есма. Джамията е заобиколена от мюсюлманско гробище, също толкова ценно през своята епоха, както в културно, така и в духовно отношение, с гробници на повече от 300 години.
- Пещерите на св. Апостол Андрей - смятана за ядрото на румънското християнство, пещерата на св. Апостол Андрей е най-старата християнска църква в Румъния. Две църкви са построени в непосредствена близост до пещерата: малка през 1995 г. и голяма с ковчег, която държи останките на Св. Андрей, построена през 2002 г.
- Св. Апостоли Петър и Павел, православна катедрала - построена е през 1895 г. от архитекта Йон Минку. Тя служи като енорийска църква до 1925 г., а през 1925-1950 г. е била използвана като епископска църква на бившата епархия Томис. През 1941 г., поради съветски бомбардировки, олтарът и иконостасът са били частично разрушени.
- Националният исторически и археологически музей в Констанца - сградата на музея е построена в началото на 20-ти век за местната администрация. Тя е дарена на музея от Община Констанца през 1977 г. В нея се съхраняват предмети от праисторическа, гръцка, римска, византийска и средновековна археология. Първият етаж на музея е подреден хронологично – от палеолита до Средновековието.
- Музеят на народното изкуство - сградата на музея за народно изкуство в Констанца датира от 1893 г. и е архитектурен паметник. Първоначално сградата е кметство, а след това поща. Музеят е основан през 60-те години. Изложбата за народно изкуство включва всички жанрове на популярно изкуство, класифицирани по етнографски области.
- Природонаучният музеен комплекс - Аквариумът се намира на брега на морето, точно пред внушителното казино в Констанца. Аквариумът е посветена на водната фауна и флора, както и на временни изложби на различни теми,

свързани с биологията, водната екология и морския риболов. Музейният комплекс включва Аквариум, Делфинариум, Планетариум и Астрономическа обсерватория. Планетариумът позволява на посетителите да участват в пътуване до небето, звездите, планетите, метеорите, галактиките и други небесни обекти.

- Делта на р. Дунав - място, международно признато и разпознаваемо с изключителната си природна стойност. Делтата на Дунав е официално защитена, обявена за биосферен резерват в програмата на ЮНЕСКО. Тя включва много природни резервати, научни резервати и защитени територии.
- Дунавските скали - обхващат почти 26 000 хектара в три окръга: Кълъраш, Яломица и Констанца. Разположена на сливането между двата Дунавски клона, на основен миграционен път, скалите на Хършова са важна зона за почивка и хранене на редки видове птици.
- Геоложки резерват Чеиле Доброгеи - има обща площ от почти 11 000 хектара. Планините Калкар владеят целия регион. С течение на времето те са придобили различни форми, като напомнят, че някога Добруджа е лежала на дъното на морето. Калкарите имат органичен произход, идват от коралови рифове, които са населвали тропическите води преди 205 милиона години.
- Природен резерват Херджелией - намира се северно от Мангалия, покривайки площ от около 98 ха, известен също като езерото Мангалия. Това е топлинно и сярно морско езеро. Над 25 извора се намират в долната част на лагуната, където могат да се намерят балончета метан и сулфуриран водород. Водата на изворите има температура около 25 градуса по Целзий. Корморани, патици и диви гъски, лебеди и пеликани търсят подслон в тръстиките през зимата.

6. SWOT анализ

SWOT анализът е комплексен метод за стратегически анализ и оценка на силните и слабите страни на обект (проект, продукт, организация, бизнес) спрямо обкръжаващата го среда. Той дава ясна картина за това къде се намира в момента изследвания обект, какви са насоките за развитие и подобрене. „Силни страни“ са конкурентните предимства на анализирания обект - ресурси, умения и т.н. Под „слаби страни“ се имат предвид ограничения/недостиг на ресурси, лоши продажби, лоша реклама, лошо планиране, тоест всичко, което пречи на развитието на обекта. „Възможностите“ са най-благоприятните фактори във външната среда на обекта, а „заплахи“ - неблагоприятните в обкръжаващата среда фактори.

Настоящият анализ е изготвен на база проведено проучване сред заинтересованите страни в трансграничния регион.

**СТЕПЕН, В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА
СИЛНА СТРАНА/КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО ЗА
РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО
ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност)**

1 - Изобщо не; 2 - По-скоро не; 3 - Колкото да, толкова и не; 4 - По-скоро да; 5 - Изцяло да

Две са най-важните конкурентни предимства за развитието на литературния туризъм в трансграничната дестинация по Долен Дунав - наличието на популярни и разнообразни туристически атракции и удобният транспортен достъп до туристическите дестинации. Непосредствено след тях е разнообразието от налични места за настаняване. Следват съответно популярните личности от региона, благоприятното географско местоположение, наличието на забележителности, които не са особено популярни, но пък биха могли да бъдат превърнати в литературни туристически атракции и вече известни такива, свързани конкретно с литературата. Най-малка роля за развитието на литературния туризъм в трансграничната дестинация по Долен Дунав биха изиграли туристическите информационни центрове, които получават и сравнително по-ниска средна оценка в сравнение с останалите фактори.

Участниците в проучването се сещат и за други факти, които биха имали положително въздействие върху развитието на литературния туризъм в региона. Такива са:

ДРУГА СИЛНА СТРАНА/ КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО

	%
Читалища, библиотеки, училища	5,4
Литературни общности, традиции, клубове, фестивали	3,0
Културата, културното наследство	3,7
Архитектура, археологически разкопки	,7
Историята, исторически събития в региона, ист. наследство	1,7
Добре развит туризъм в региона	2,0
Добре уредена крайбрежна ивица; река Дунав	3,3
Работещи местни институции	,7
Наличие на експерти, специалисти, квалифициран персонал	2,7
Писателски дружества, литературни клубове	3,0
Наличие на висши учебни заведения	,3
Добра реклама, повече информация	3,7
Добър имидж на региона	,7
Интерес на рум. туристи към бъл. курорти; цялостен интерес	2,0
Млади автори в региона; творци в региона	1,0
Развита дигитална среда	1,7
Конкретна забележителност/обичай/традиция/ събитие в региона	6,0
Total	100,0

СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА СИЛНА СТРАНА/КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ

(средна стойност според вида институция)

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО	Туристическа фирма
БЛАГОПРИЯТНО ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	4,12	4,04	4,36	4,11	3,60	4,03	4,43
НАЛИЧИЕНА СЪЩЕСТВУВАЩИ ПОПУЛЯРНИ И РАЗНООБРАЗНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ ПО ПРИНЦИП	4,00	4,61	4,22	4,29	3,80	4,18	4,52
НАЛИЧИЕНА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	3,53	4,04	3,83	4,25	3,80	4,26	4,31
НАЛИЧИЕНА НЕ ТОЛКОВА ПОПУЛЯРНИ РЕСУРСИ, КОИТО МОГАТ ДА БЪДАТ ПРЕВЪРНАТИ В ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ	3,74	4,09	3,86	4,18	3,80	4,24	4,52
НАЛИЧИЕНА ДОСТАТЪЧНО И РАЗНООБРАЗНИ МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ	3,98	4,17	4,14	4,11	3,80	4,37	4,57
УДОБЕН ДОСТЪП ДО ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ	3,91	4,39	4,28	4,25	3,60	4,24	4,50
ГОЛЯМ БРОЙ ПОПУЛЯРНИ ЛИЧНОСТИ, КОИТО СА РОДЕНИ, ТВОРИЛИ ИЛИ СА СВЪРЗАНИ С РЕГИОНА	3,93	4,22	4,14	3,86	3,80	4,34	4,40

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
БЛАГОПРИЯТНО ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	4,43	4,67	4,67	5,00	5,00	4,30
НАЛИЧИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ ПОПУЛЯРНИ И РАЗНООБРАЗНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ ПО ПРИНЦИП	4,57	4,33	4,50	5,00	4,00	4,32
НАЛИЧИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	4,14	4,33	4,67	5,00	4,00	4,20
НАЛИЧИЕ НА НЕ ТОЛКОВА ПОПУЛЯРНИ РЕСУРСИ, КОИТО МОГАТ ДА БЪДАТ ПРЕВЪРНАТИ В ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ	4,14	4,33	4,83	4,00	5,00	4,44
НАЛИЧИЕ НА ДОСТАТЪЧНО И РАЗНООБРАЗНИ МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ	4,57	4,33	4,50	4,00	4,00	4,41
УДОБЕН ДОСТЪП ДО ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ	4,14	4,33	5,00	5,00	5,00	4,41
ГОЛЯМ БРОЙ ПОПУЛЯРНИ ЛИЧНОСТИ, КОИТО СА РОДЕНИ, ТВОРИЛИ ИЛИ СА СВЪРЗАНИ С РЕГИОНА	4,43	4,67	4,83	5,00	4,00	4,44

СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА СИЛНА СТРАНА/КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
БЛАГОПРИЯТНО ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ	4,00	4,45
НАЛИЧИЕНА СЪЩЕСТВУВАЩИ ПОПУЛЯРНИ И РАЗНООБРАЗНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ ПО ПРИНЦИП	4,13	4,45
НАЛИЧИЕНА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	3,92	4,23
НАЛИЧИЕНА НЕ ТОЛКОВА ПОПУЛЯРНИ РЕСУРСИ, КОИТО МОГАТ ДА БЪДАТ ПРЕВЪРНАТИ В ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ	3,93	4,44
НАЛИЧИЕНА ДОСТАТЪЧНО И РАЗНООБРАЗНИ МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ	4,12	4,42
УДОБЕН ДОСТЪП ДО ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ	4,08	4,49
ГОЛЯМ БРОЙ ПОПУЛЯРНИ ЛИЧНОСТИ, КОИТО СА РОДЕНИ, ТВОРИЛИ ИЛИ СА СВЪРЗАНИ С РЕГИОНА	4,09	4,38

**СТЕПЕН, В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА
СЛАБА СТРАНА/ НЕДОСТАТЪК ЗА РАЗВИТИЕТО
НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност)**

Липсата на туристически пакети, в които да са включени свързани с литературата туристически дестинации, би била главната пречка за развитието на литературен туризъм в трансграничната дестинация по Долен Дунав. На следващо място се поставя недостатъчната информация за литературни забележителности в този район. Слабото предлагане на местни туристически продукти по принцип заема третото място в тази класация, а непосредствено след това се позиционира липсата на разнообразие при литературните атракции. Недостатъчното развитие на района като туристическа дестинация е фактор, който отстои малко по-назад в тази подредба. Най-ниска е степента на съгласие с твърдението, че районът се характеризира със слаба привлекателност за туристите по принцип.

Дяловете на споменалите други слаби страни са посочени в таблицата по-долу, а измежду тях с относително по-висока честота на споменаване се открояват недостатъчната реклама/ липсата на информация и слабата популярност на литературния туризъм.

ДРУГА СЛАБА СТРАНА/ НЕДОСТАТЪК

	%
Недостатъчна реклама, липса на информация	9,7
Обезлюдяване на региона, демографски срив	1,3
Езикова бариера	1,3
Лоша инфраструктура, недобре развита пътна мрежа	5,0
Липса на квалифицирани кадри	2,0
Липса на комуникация/трудности м/у субектите в туризма	4,0
Липса на интерес	4,0
Липса на лит. карта в региона, на атракции, на тур. пакети	1,7
Липса на финансиране	,7
Морално остарял фонд на читалищните библиотеки	1,0
Недостатъчна образованост на местното население	,7
Слаба популярност на литературния туризъм	7,4

**СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА СЛАБА СТРАНА/НЕДОСТАТЪК
ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според вида институция)**

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Библио тека	Музей	Чита лице	Местна администр ация	Архив	НПО	Турист. фирма
НЕДОСТАТЪЧНА ПОПУЛЯРНОСТ НА РЕГИОНА КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ	3,67	4,00	3,89	3,82	3,40	4,21	4,57
СЛАБО ПРЕДЛАГАНЕ НА МЕСТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	3,81	4,17	3,72	4,04	3,80	4,16	4,57
ЛИПСА НА РАЗНООБРАЗИЕ НА ВИДОВЕТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	3,67	4,26	3,97	3,93	4,20	4,13	4,57
ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЛИТЕРАТУРНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В РАЙОНА	3,63	4,22	4,00	4,04	4,20	4,39	4,64
ЛИПСА НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПАКЕТИ, ПРЕДЛАГАНИ ОТ ТУРИСТИЧЕСКИ АГЕНЦИИ, КОИТО ДА ВКЛЮЧВАТ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ДЕСТИНАЦИИ	4,00	4,43	3,92	4,11	4,00	4,47	4,62
СЛАБА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ НА РЕГИОНА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ ПО ПРИНЦИП	3,21	3,70	3,81	3,43	2,60	4,00	4,50

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Турист. дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
НЕДОСТАТЪЧНА ПОПУЛЯРНОСТ НА РЕГИОНА КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ	4,29	3,67	4,50	3,00	4,00	4,29
СЛАБО ПРЕДЛАГАНЕ НА МЕСТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	4,86	4,00	4,50	3,00	5,00	4,41
ЛИПСА НА РАЗНООБРАЗИЕ НА ВИДОВЕТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	4,29	3,67	5,00	4,00	3,00	4,35
ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЛИТЕРАТУРНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В РАЙОНА	4,43	3,67	4,67	4,00	5,00	4,48
ЛИПСА НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПАКЕТИ, ПРЕДЛАГАНИ ОТ ТУРИСТИЧЕСКИ АГЕНЦИИ, КОИТО ДА ВКЛЮЧВАТ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ДЕСТИНАЦИИ	4,57	4,33	4,50	5,00	5,00	4,52
СЛАБА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ НА РЕГИОНА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ ПО ПРИНЦИП	4,00	3,67	3,00	3,00	4,00	4,12

СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА СЛАБА СТРАНА/НЕДОСТАТЪК
ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
НЕДОСТАТЪЧНА ПОПУЛЯРНОСТ НА РЕГИОНА КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ	3,71	4,45
СЛАБО ПРЕДЛАГАНЕ НА МЕСТНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	3,82	4,51
ЛИПСА НА РАЗНООБРАЗИЕ НА ВИДОВЕТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	3,88	4,43
ОГРАНИЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЛИТЕРАТУРНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ В РАЙОНА	3,97	4,50
ЛИПСА НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПАКЕТИ, ПРЕДЛАГАНИ ОТ ТУРИСТИЧЕСКИ АГЕНЦИИ, КОИТО ДА ВКЛЮЧВАТ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ДЕСТИНАЦИИ	4,10	4,54
СЛАБА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ НА РЕГИОНА ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ ПО ПРИНЦИП	3,29	4,34

**СТЕПЕН, В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА
ВЪЗМОЖНОСТ/ БЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР ЗА
РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО
ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност)**

1 - Изобщо не; 2 - По-скоро не; 3 - Колкото да, толкова и не; 4 - По-скоро да; 5 - Изцяло да

Създаването на интересни статии, пътеписи, снимки, видеа и други подобни, които да популяризират литературния туризъм в трансграничната дестинация по Долен Дунав, се оценява най-високо от участниците в проучването, когато става въпрос за потенциални възможности за развитието му в този регион. На второ място се поставя насърчаването на туристическия потенциал в региона като цяло, на трето - разпространяването на информация и популяризирането на литературни туристически атракции, а на четвърто – изграждането на дестинации, свързани конкретно с литературата. Реставрирането на обекти – част от литературното наследство, е на следващо място по значение. Възможност за развитието и популяризирането на литературния туризъм в региона се открива и в създаването на други подобни проекти между България и Румъния. Интересът сам по себе си към този вид туризъм е благоприятен фактор, който обаче остава на дъното на класацията.

Измежду останалите изброени възможности, най-силно се открояват организирането на местни литературни форуми/ срещи/ събития и рекламата (като цяло или конкретна нейна форма). Споменава се също съчетаването на литературния туризъм с други видове туризъм като още една възможност, която би способствала за създаването и развитието на атрактивни литературни туристически продукти занапред. Успешната реализация на проекта зависи също от доброто трансгранично сътрудничество.

ДРУГ БЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР/ ВЪЗМОЖНОСТ

	%
Добро трансгранично сътрудничество	2,7
Богатото културно-историческо наследство, култ. традиции	2,3
Взаимстването на опит/добри практики от др. европ. държ.	1,7
Създаване на литературен туристически портал	,3
Местни, съвременни автори да популяризират лип. туризъм	1,0
Местни лип. форуми, лит. пленер, инф. срещи, събития	6,4
Повече реклама, информация, популяризиране	5,7
Съхраняване на писменото наследство	2,0
Семинари и обучения на екскурзоводи и местни турист. гидове	,7
Включване на местните и общинските организации	,7
Литературни фестивали, сценични изяви	2,0
Създаване на дигитална среда	2,0
Съчетаване на литературния туризъм с друг вид туризъм	3,0
Ефективна комуникация между библиотеките в региона	1,3

**СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА ВЪЗМОЖНОСТ/БЛАГОПРИЯТЕН
ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според вида институция)**

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО	Турист. фирма
РЕСТАВРИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ/ДЕСТИНАЦИИ, КОИТО СЕ ОТНАСЯТ ДО ПИСМЕНОТО ИЛИ ЛИТЕРАТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	4,14	4,30	4,53	4,54	4,40	4,53	4,60
ИЗГРАЖДАНЕ НА НОВИ ДЕСТИНАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,12	4,57	4,53	4,54	4,40	4,55	4,57
ЦЕЛЕНАСОЧЕНО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В РЕГИОНА, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,26	4,61	4,56	4,64	4,40	4,71	4,50
СЪЗДАВАНЕ НА ИНТЕРЕСНИ СТАТИИ, ПЪТЕПИСИ, СНИМКИ, ВИДЕА, КОИТО ПОПУЛЯРИЗИРАТ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ	4,42	4,70	4,78	4,68	4,60	4,87	4,60
НАРАСТВАНЕ НА ИНТЕРЕСА КЪМ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,02	4,35	4,58	4,32	4,40	4,39	4,50
СЪЗДАВАНЕ НА ДРУГИ ТУРИСТИЧЕСКИ ТРАНСГРАНИЧНИ ПРОЕКТИ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ	4,26	4,30	4,56	4,21	4,20	4,18	4,64
НАСЪРЧАВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА РЕГИОНА	4,40	4,57	4,69	4,75	4,60	4,53	4,64

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Турист. дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
РЕСТАВИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ/ДЕСТИНАЦИИ, КОИТО СЕ ОТНАСЯТ ДО ПИСМЕНОТО ИЛИ ЛИТЕРАТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	4,86	4,67	4,83	4,00	5,00	4,58
ИЗГРАЖДАНЕ НА НОВИ ДЕСТИНАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,86	4,67	5,00	4,00	5,00	4,55
ЦЕЛЕНА СОЧЕНО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В РЕГИОНА, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,86	4,67	5,00	4,00	5,00	4,67
СЪЗДАВАНЕ НА ИНТЕРЕСНИ СТАТИИ, ПЪТЕПИСИ, СНИМКИ, ВИДЕА, КОИТО ПОПУЛЯРИЗИРАТ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ	4,86	4,67	4,83	5,00	5,00	4,83
НАРАСТВАНЕ НА ИНТЕРЕСА КЪМ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,71	4,67	4,83	5,00	4,00	4,59
СЪЗДАВАНЕ НА ДРУГИ ТУРИСТИЧЕСКИ ТРАНСГРАНИЧНИ ПРОЕКТИ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ	4,57	4,67	4,83	4,00	4,00	4,65
НАСЪРЧАВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА РЕГИОНА	5,00	4,67	4,83	5,00	5,00	4,73

СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА ВЪЗМОЖНОСТ/БЛАГОПРИЯТЕН
ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
РЕСТАВРИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ/ДЕСТИНАЦИИ, КОИТО СЕ ОТНАСЯТ ДО ПИСМЕНОТО ИЛИ ЛИТЕРАТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	4,32	4,64
ИЗГРАЖДАНЕ НА НОВИ ДЕСТИНАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,41	4,59
ЦЕЛЕНА СОЧЕНО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В РЕГИОНА, СВЪРЗАНИ С ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА	4,57	4,58
СЪЗДАВАНЕ НА ИНТЕРЕСНИ СТАТИИ, ПЪТЕПИСИ, СНИМКИ, ВИДЕА, КОИТО ПОПУЛЯРИЗИРАТ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ	4,72	4,69
НАРАСТВАНЕ НА ИНТЕРЕСА КЪМ ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,30	4,56
СЪЗДАВАНЕ НА ДРУГИ ТУРИСТИЧЕСКИ ТРАНСГРАНИЧНИ ПРОЕКТИ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ	4,28	4,60
НАСЪРЧАВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА РЕГИОНА	4,52	4,74

**СТЕПЕН, В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА
ЗАПЛАХА/ НЕБЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР ЗА
РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО
ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност)**

1 - Изобщо не; 2 - По-скоро не; 3 - Колкото да, толкова и не; 4 - По-скоро да; 5 - Изцяло да

Към евентуалните заплахи, които биха поставили под въпрос развитието на литературния туризъм по Долен Дунав, се причислява на първо място липсата на достатъчно финансови средства. Непълноценното оползотворяване на съществуващите литературни туристически атракции е втори по значимост неблагоприятен фактор, а на трето място се поставя липсата на интерес от страна на туристически агенции и меди. По-долу стои слабото туристическо търсене, следвано от недостатъчната привлекателност на този вид туризъм по принцип. Последни се класират създаването на конкурентни туристически продукти и бавната реализация на проекта.

Респондентите посочват и някои други фактори, които биха могли да имат неблагоприятно въздействие. С по-висока честота на посочване са липсата на реклама/ информация/ недостатъчно популяризиране и липсата на цялостен интерес:

ДРУГ НЕБЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР/ ЗАПЛАХА

	%
Липса на информация, реклама, недостатъчно популяризиране	8,4
Демографски процеси - застаряване на насел., обезлюдяване	1,0
Липса на интерес сред младото поколение, обществото, туроператорите	8,0
Липса на опит, липса на специалисти, липса на политики	3,0
Езикови бариери, липса на сътрудничество	2,3
Непривлекателност на региона, качеството на писм. източници	2,7
Липса на литературни фестивали, творци	1,3
Недостатъчен човешки ресурс, недостатъчен капацитет	2,7

**СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА ЗАПЛАХА/НЕБЛАГОПРИЯТЕН
ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ
(средна стойност според вида институция)**

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Библио тека	Музей	Читали ще	Местна админист рация	Архив	НПО	Турист. фирма
СЛАБО ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ	3,63	4,00	4,00	3,96	3,80	3,89	4,50
РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНИ ДЕСТИНАЦИИ	3,28	3,61	3,64	3,61	3,60	3,47	4,19
БАВНО РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТА "ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА ДОЛЕН ДУНАВ" НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПАЗАР	3,56	3,48	3,56	3,25	4,00	3,47	4,00
ЛИПСА НА ИНТЕРЕС ОТ СТРАНА НА ТУРОПЕРАТОРИ И МЕДИИ	3,79	4,00	4,03	4,07	3,80	4,32	4,45
НЕПЪЛНОЦЕННО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА НАЛИЧНИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	3,98	4,35	4,00	4,36	4,00	4,55	4,50
НИСКА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ	3,58	3,74	3,94	3,71	3,60	4,24	4,38
НЕДОСТАТЪЧНО ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,21	4,48	4,39	4,21	4,00	4,37	4,38

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Турист. дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
СЛАБО ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ	3,86	3,67	4,00	3,00	4,00	4,30
РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНИ ДЕСТИНАЦИИ	3,71	4,33	4,00	3,00	3,00	3,83
БАВНО РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТА "ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА ДОЛЕН ДУНАВ" НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПАЗАР	3,71	2,67	2,83	3,00	4,00	3,83
ЛИПСА НА ИНТЕРЕС ОТ СТРАНА НА ТУРОПЕРАТОРИ И МЕДИИ	3,71	3,67	4,33	4,00	4,00	4,26
НЕПЪЛНОЦЕННО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА НАЛИЧНИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	4,29	3,33	4,17	4,00	5,00	4,45
НИСКА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ	4,29	3,00	3,83	3,00	4,00	4,29
НЕДОСТАТЪЧНО ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,71	3,67	3,50	5,00	5,00	4,62

СТЕПЕН В КОЯТО СЛЕДНИТЕ ТВЪРДЕНИЯ СА ЗАПЛАХА/НЕБЛАГОПРИЯТЕН ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ ПО ДОЛЕН ДУНАВ (средна стойност според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
СЛАБО ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ	3,74	4,34
РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНИ ДЕСТИНАЦИИ	3,34	4,03
БАВНО РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТА "ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА ДОЛЕН ДУНАВ" НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПАЗАР	3,48	3,76
ЛИПСА НА ИНТЕРЕС ОТ СТРАНА НА ТУРОПЕРАТОРИ И МЕДИИ	3,88	4,38
НЕПЪЛНОЦЕННО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА НАЛИЧНИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ	4,06	4,54
НИСКА ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТ ЗА МЕЖДУНАРОДНИ ТУРИСТИ	3,71	4,31
НЕДОСТАТЪЧНО ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА, ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА РАЗВИВАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ	4,23	4,53

Анализ на СИЛНИ/СЛАБИ страни и ВЪЗМОЖНОСТИ и ЗАПЛАХИ (SWOT)

Преди всичко трябва да се започне с ограниченията на анализа, а те са няколко. На първо място, регионът се разглежда като едно хомогенно цяло от гледна точка на потенциала му за литературен туризъм. Това допускане е донякъде оправдано, предвид факта, че се цели цялостното развитие на региона на Долен Дунав с оглед на литературен туризъм, независимо от различията в потенциала на отделните области. Второто допускане, което се прави при анализа е свързано това, че интересите на всички заинтересовани страни са относително хомогенни. Това в реалността не е напълно вярно, доколкото по подразбиране целите и мисията на бизнес организации и НПО изначално са различни. На трето място, анализът допуска, че литературният туризъм е разпозната и предпочитана необходимост и той би спомогнал за цялостното развитие на региона. Това допускане е необходимо въобще за направата на анализа и се подкрепя от отговорите на въпросите дадени от респондентите.

В анализа са застъпени вътрешните фактори (силни и слаби страни), като са открити водещите от тях. Ранжирането им в таблицата дадена по-долу е в посока от най-важна към най-маловажна страна според отговорите дадени от респондентите. На повечето Силни страни има противостоящи Слаби и обратно. В тази връзка там където е уместно и възможно, чрез разработваните по-късно стратегически документи, трябва да се търсят начини за усилване на ефектите на Силните страни и аналогично – отслабване/преодоляване на ефектите на Слабите страни. Конкретно групирането между отделни силни и слаби страни би изглеждало така, като на една слаба страна могат да съответстват една или повече силни и обратно (отношения един към един, един към много и много към много).

СЛАБИ СТРАНИ:	СИЛНИ СТРАНИ:
Липса на туристически пакети, предлагани от туристически агенции, които да включват литературни туристически дестинации	<p>Голям брой популярни личности, които са родени, творили или са свързани с региона</p> <p>Удобен достъп до туристическите дестинации (пътища, железопътни линии, ферибот)</p> <p>Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в литературни туристически атракции</p> <p>Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности</p>
Ограничена информация за литературните туристически забележителности в района	<p>Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип</p> <p>Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в литературни туристически атракции</p> <p>Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности</p> <p>Наличие на туристически информационни центрове</p>

	Наличието на библиотеки, читалища, училища
Липса на разнообразие на видовете туристически атракции, свързани с литературни забележителности	Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип Голям брой популярни личности, които са родени, творили или са свързани с региона Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в литературни туристически атракции Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности
Слабо предлагане на местни туристически продукти	Наличие на достатъчно и разнообразни места за настаняване Благоприятно географско местоположение Наличие на туристически информационни центрове Наличието на библиотеки, читалища, училища
Недостатъчна популярност на региона като туристическа дестинация	Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип Благоприятно географско местоположение Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности
Слаба привлекателност на региона за международни туристи по принцип	Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип Наличие на достатъчно и разнообразни места за настаняване
Недостатъчна реклама	Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в литературни туристически атракции Наличие на туристически информационни центрове Наличието на библиотеки, читалища, училища
Слаба популярност на литературния туризъм	Голям брой популярни личности, които са родени, творили или са свързани с региона Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в

	литературни туристически атракции Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности Наличие на туристически информационни центрове Наличието на библиотеки, читалища, училища
Липса на интерес	Голям брой популярни личности, които са родени, творили или са свързани с региона
Лоша пътна инфраструктура	Удобен достъп до туристическите дестинации (пътища, железопътни линии, ферибот)
Трудности в комуникацията между субектите	---

Чрез този подход на всяка идентифицирана слаба страна са противопоставени една или няколко силни страни, които биха могли да се използват за намаляване на нейното въздействие. Така например Липсата на интерес към литературния туризъм може да бъде преодоляна чрез експлоатиране на факта, че Голям брой популярни личности са родени, творили или са свързани с региона. Единствената слаба страна, на която не е противопоставена силна е - Трудности в комуникацията между субектите. Този проблем е над-институционален и изисква време и воля за решаване, като самата реализация на проекта е отчасти насочена към неговото адресиране. Други по-интересни двойки силни/слаби страни са Лоша пътна инфраструктура, но пък „Удобен достъп до туристическите дестинации (пътища, железопътни линии, ферибот)“. Този на пръв поглед звучащ парадоксално дуализъм демонстрира една от характерните особености на региона – неравномерно и териториално дисперсирано развитие. Този феномен се проявява най-ярко при сравнение на големите центрове с малките населени места и е валиден в икономически и транспортен план.

От направения анализ на вътрешните силни и слаби страни се вижда, че има ясна нужда от целенасочени усилия на всички заинтересовани страни, както и от определени финансови ресурси, за да може да бъде развит литературния туризъм в региона Долен Дунав.

От друга страна, освен вътрешните фактори върху развитието на литературния туризъм въздействие имат и Възможностите и Заплахите, които са характерни за средата, като цяло и спрямо които не може да се влияе, но техните ефекти могат да бъдат съответно използвани или избягвани чрез целенасочени действия. В тази връзка заплахите трябва да бъдат разглеждани в тяхната връзка с възможностите и оценени откъм тяхното влияние за явлението. Не на всяка възможност може да бъде противопоставена конкретна възможност или възможности на средата, някои от заплахите трябва просто да бъдат приети, като фактори, които са външни и трябва да се наблюдават без начин да се реагира спрямо техните действия.

Таблично разгледан анализа фактор по фактор на средата има следната форма:

ЗАПЛАХИ	Степен на въздействие	ВЪЗМОЖНОСТИ
Недостатъчно финансови средства, предназначени за развиване на литературния туризъм	Висока	Изграждане на нови дестинации, свързани с писмените съкровища Създаване на други туристически трансгранични проекти между България и Румъния Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм
Непълноценно оползотворяване на наличните литературни туристически забележителности	Средно	Създаване на интересни статии, пътеписи, снимки, видеа Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона Реставриране на турист. обекти, които се отнасят до писменото или литературното наследство Литературни форуми, информационни срещи, събития Повече реклама и информация Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм
Липса на интерес от страна на туроператори и медии	Високо	Създаване на интересни статии, пътеписи, снимки, видеа Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона Нарастване на интереса към литературния туризъм Литературни форуми, информационни срещи, събития

		Повече реклама и информация
Ниска привлекателност за международни туристи	Средно	Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона Създаване на други туристически трансгранични проекти между България и Румъния Литературни форуми, информационни срещи, събития Повече реклама и информация Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм
Слабо туристическо търсене	Високо	Насърчаване на туристическия потенциал на региона Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм
Бавно реализиране на проекта „Писмените съкровища на Долен Дунав“ на туристическия пазар	Ниско	Създаване на други туристически трансгранични проекти между България и Румъния
Развитие на конкурентни дестинации	Средно	Насърчаване на туристическия потенциал на региона Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона
Липса на реклама, информация, недостатъчно популяризиране	Средно-Високо	Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона Реставриране на турист. обекти, които се отнасят до писменото или литературното наследство Нарастване на интереса към

		<p>литературния туризъм</p> <p>Литературни форуми, информационни срещи, събития</p> <p>Повече реклама и информация</p> <p>Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм</p>
Липса на интерес	Високо	<p>Нарастване на интереса към литературния туризъм</p> <p>Литературни форуми, информационни срещи, събития</p> <p>Повече реклама и информация</p> <p>Съчетаване на литературния туризъм с други видове туризъм</p>

На всяка Заплаха са противопоставени повече от една Възможност, въпреки че, както беше казано – не всяка заплаха има огледална възможност/и , която да я компенсира. Например „Липса на интерес“ е нещо, което изисква промяна в нагласите на аудиторията и е време и ресурсоемко. Въпреки, че са противопоставени няколко възможности, тази заплаха има висока степен на въздействие и малко опции за нейното избягване. В заключение към анализа на Заплахите и Възможностите следва да се каже, че бидейки външни и неконтролируеми от гледна точка на обекта, те трябва внимателно да се наблюдават от заинтересованите страни и действията да бъдат съобразени с трендовете и динамиката в тяхното развитие. С други думи – Средата не може бързо и лесно да бъде променяна, но действията по развитие на литературния туризъм могат да бъдат адаптирани към нейните характеристики и тенденции.

След всички тези предварителни разсъждения относно елементите на анализа SWOT, е редно да бъде направено и неговото финално таблично обобщение. Откритите фактори са инвентаризирани и подредени по степента на своята сила според оценката на референтната аудитория от български и румънски заинтересовани институции. Таблично резултатът изглежда така:

ОБОБЩЕН АНАЛИЗ СИЛНИ-СЛАБИ И ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT)

СИЛНИ СТРАНИ:	СЛАБИ СТРАНИ:
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Наличие на съществуващи популярни и разнообразни туристически атракции по принцип ◆ Удобен достъп до туристическите дестинации (пътища, железопътни линии, ферибот) ◆ Наличие на достатъчно и разнообразни места за настаняване ◆ Голям брой популярни личности, които са родени, творили или са свързани с региона ◆ Благоприятно географско местоположение ◆ Наличие на не толкова популярни ресурси, които могат да бъдат превърнати в литературни туристически атракции ◆ Наличие на туристически атракции, свързани с литературни забележителности ◆ Наличие на туристически информационни центрове ◆ Наличието на библиотеки, читалища, училища 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Липса на туристически пакети, предлагани от туристически агенции, които да включват литературни туристически дестинации ◆ Ограничена информация за литературните туристически забележителности в района ◆ Слабо предлагане на местни туристически продукти ◆ Липса на разнообразие на видовете туристически атракции, свързани с литературни забележителности ◆ Недостатъчна популярност на региона като туристическа дестинация ◆ Слаба привлекателност на региона за международни туристи по принцип ◆ Недостатъчна реклама ◆ Слаба популярност на литературния туризъм ◆ Лоша пътна инфраструктура ◆ Липса на интерес ◆ Трудности в комуникацията между субектите
ВЪЗМОЖНОСТИ:	ЗАПЛАХИ:
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Създаване на интересни статии, пътеписи, снимки, видеа ◆ Насърчаване на туристическия потенциал на региона ◆ Целенасочено разпространение на инф-я и популяризиране на турист. атракции в региона ◆ Изграждане на нови дестинации, свързани с писмените съкровища ◆ Реставриране на турист. обекти, които се отнасят до писменото или литературното наследство ◆ Създаване на други туристически трансгранични проекти между България и Румъния ◆ Нарастване на интереса към литературния туризъм ◆ Литературни форуми, информационни срещи, събития ◆ Повече реклама и информация ◆ Съчетаване на литературния туризъм 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Недостатъчно финансови средства, предназначени за развиване на литературния туризъм ◆ Непълноценно оползотворяване на наличните литературни туристически забележителности ◆ Липса на интерес от страна на туроператори и медии ◆ Слабо туристическо търсене ◆ Ниска привлекателност за международни туристи ◆ Развитие на конкурентни дестинации ◆ Бавно реализиране на проекта „Писмените съкровища на Долен Дунав“ на туристическия пазар ◆ Липса на реклама, информация, недостатъчно популяризиране ◆ Липса на интерес

с други видове туризъм ◆ Добро трансгранично сътрудничество	
--	--

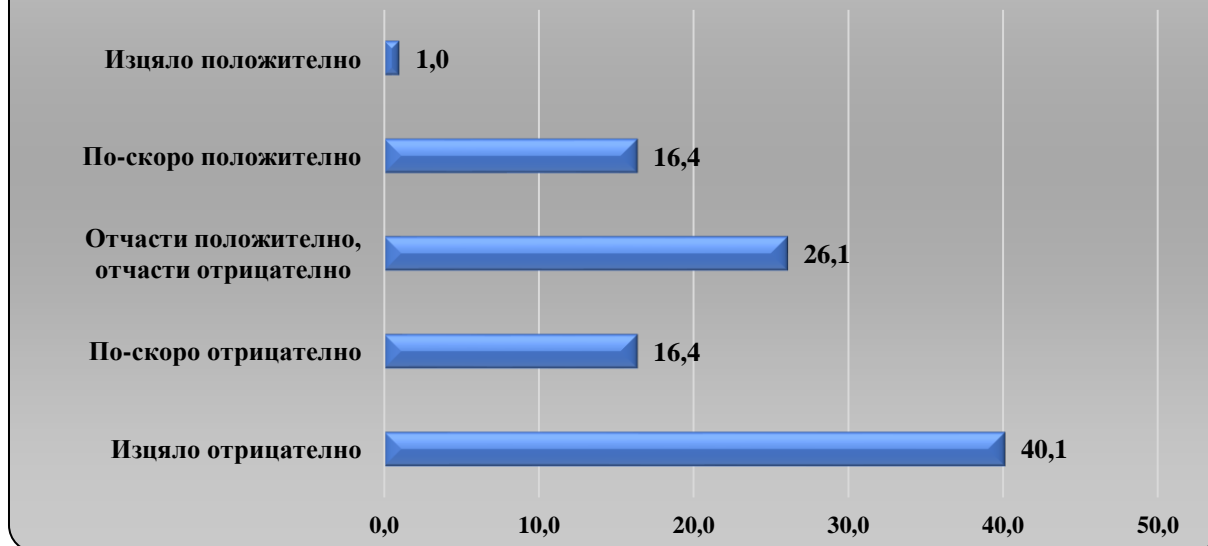
Така направен анализа SWOT показва в каква посока трябва да бъдат адресирани стратегическите усилия на заинтересованите страни за развитие на литературния туризъм в региона на Долен Дунав и кои слабости трябва да бъдат преодоляни. Анализът служи за създаване на цялостна средносрочна стратегия, както и за краткосрочен план за действие. Веднъж направен, анализът трябва да бъде популяризиран и приет от всички заинтересовани страни, за да има обща посока на техните действия и общо разбиране за цел и външни фактори на средата. Уместно е този анализ да бъде актуализиран периодично, като бъде правена ретроспекция на действието на факторите за изминал период и очакване за тяхната значимост за бъдещ. Освен това трябва да мисли за пре-аранжиране на факторите и дори включване на нови или изключване на такива изгубили влияние. Така например – Слабото туристическо търсене се счита за заплаха в момента, но може да бъде извадено от списъка на заплахите в един бъдещ момент, като нерелавантно. В тази връзка е препоръчително създаването на орган на заинтересованите страни, който периодично да прави анализ и преценка на стратегическия фокус на всички заинтересовани страни и да уведомява всички за промените, които касаят факторите на SWOT.

III. Стратегически насоки за развитие на литературния туризъм за периода 2020 – 2030 г.

1. Анализ на възможностите за устойчиво развитие на литературния туризъм в трансграничния регион България - Румъния

За целите на изготвянето на стратегията за устойчиво развитие на литературния туризъм в трансграничния регион България–Румъния бе проведено проучване сред заинтересованите страни в региона, относно мнението им за приоритетите за развитие и визията на литературния туризъм. Резултатите от проучването са представени в следващата част от настоящата точка.

ОЦЕНКА НА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ (в % от всички)

Помолени да споделят за наблюденията си относно развитието на литературния туризъм в трансграничния регион България-Румъния, най-голям процент от участниците в проучването – четири десети, са изцяло негативно настроени, като относително по-често така отговарят представители на румънските институции. По-скоро отрицателна пък е нагласата на 16% - мнението се споделя от малко над една четвърт от българските институции. Или обобщено, отрицателна нагласа имат доста над половината от всички (56.5%).

26 на сто имат колебание при посочването на конкретен отговор и затова заемат междинна позиция, а делът български институции при посочване на този отговор надхвърля двойно този при румънските.

По-скоро положително е мнението на 16% от запитаните, като така отговарят предимно представители на български институции (32%), докато сред румънските почти напълно липсват такива настроения. С изцяло позитивни нагласи пък са много малка част – 1%. Взети заедно, тези две групи не успяват да достигнат равнището от една пета от всички – тоест това са изразилите в някаква степен положително отношение по въпроса.

Следователно, при оценките за развитие на литературния туризъм по Долен Дунав доминират отрицателните настроения, докато по-рядко срещани са позитивните нагласи, а немалка част поставят неутрална оценка.

ОЦЕНКА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според вида институция)

	ОЦЕНЯВА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ:				
	Изцяло отрицателно	По-скоро отрицателно	Отчасти положително, отчасти отрицателно	По-скоро положително	Изцяло положително
Библиотека	14,0%	27,9%	30,2%	27,9%	
Музей	47,8%	21,7%	21,7%	8,7%	
Читалище	8,3%	8,3%	30,6%	50,0%	2,8%
Местна администрация	28,6%	21,4%	35,7%	10,7%	3,6%
Архив		60,0%	40,0%		
Неправителствена организация	34,2%	15,8%	28,9%	21,1%	
Туристическа фирма	71,4%	11,9%	16,7%		
Туристическо дружество	71,4%		28,6%		
Галерия	33,3%			66,7%	
Сдружение	50,0%	16,7%	33,3%		
Медия			100,0%		
Манастир			100,0%		
Друго	60,6%	12,1%	19,7%	6,1%	1,5%

ОЦЕНКА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според държавата)

		ОЦЕНЯВА РАЗВИТИЕТО НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ:				
		Изцяло отрицателно	По-скоро отрицателно	Отчасти положително, отчасти отрицателно	По-скоро положително	Изцяло положително
България		6,2%	25,5%	35,9%	31,7%	,7%
Румъния		72,1%	7,8%	16,9%	1,9%	1,3%

ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЛЕДНИТЕ ВИДОВЕ ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(средна стойност)

При изследване на потенциала за развитие и практикуване на различни видове литературен туризъм в трансграничния регион България-Румъния, се установява най-силен интерес към литературните фестивали и събития – по скалата от 1 до 5, където „1“ е „слаб“, а „5“ – „отличен“, като оценката за тях клони стремително към „4“. На втора позиция в подредбата е туризмът, свързан с посещаване на родните места на популярни писатели и личности (като роден град, музей, дом), които имат отношение към литературата. На следващо място е ориентацията към туризъм, свързан с реално съществуващи места, описани в художествени произведения. По-рядко потенциал се открива в посещаването на гробове, паметници и паметни плочи на писатели в качеството им на литературни туристически атракции. С най-ниска честота на посочване са посещенията на книжарници в региона като притегателна сила за туристите.

**ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЛЕДНИТЕ ВИДОВЕ
ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според вида институция)**

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА РОДНИТЕ МЕСТА НА ИЗВЕСТНИ ПИСАТЕЛИ И ЛИЧНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРАТА	3,77	3,83	4,00	3,79	3,80	3,82
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА ГРОБОВЕ, ПАМЕТНИЦИ, ПАМЕТНИ ПЛОЧИ НА ПИСАТЕЛИ	3,37	2,96	3,61	3,11	3,20	3,26
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С РЕАЛНО СЪЩЕСТВУВАЩИ МЕСТА, ОПИСАНИ В ХУДОЖЕСТВЕНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	3,65	3,26	3,94	3,71	4,20	3,79
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩЕНИЯ НА КНИЖАРНИЦИ	2,88	3,09	2,94	3,04	2,60	3,16
ЛИТЕРАТУРНИ ФЕСТИВАЛИ И СЪБИТИЯ	3,95	3,78	4,19	4,18	4,00	4,26

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА РОДНИТЕ МЕСТА НА ИЗВЕСТНИ ПИСАТЕЛИ И ЛИЧНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРАТА	4,02	3,71	4,67	4,83	2,00	4,00	4,15
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА ГРОБОВЕ, ПАМЕТНИЦИ, ПАМЕТНИ ПЛОЧИ НА ПИСАТЕЛИ	3,29	3,00	2,67	3,67	1,00	4,00	3,41
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С РЕАЛНО СЪЩЕСТВУВАЩИ МЕСТА, ОПИСАНИ В ХУДОЖЕСТВЕНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	3,64	3,00	4,00	3,83	1,00	4,00	3,88
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩЕНИЯ НА КНИЖАРНИЦИ	3,62	2,29	3,33	2,83	1,00	4,00	3,67
ЛИТЕРАТУРНИ ФЕСТИВАЛИ И СЪБИТИЯ	3,74	2,71	4,00	4,33	1,00	5,00	3,94

**ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЛЕДНИТЕ ВИДОВЕ
ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според държавата)**

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА РОДНИТЕ МЕСТА НА ИЗВЕСТНИ ПИСАТЕЛИ И ЛИЧНОСТИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРАТА	3,91	3,99
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩАВАНЕ НА ГРОБОВЕ, ПАМЕТНИЦИ, ПАМЕТНИ ПЛОЧИ НА ПИСАТЕЛИ	3,35	3,27
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С РЕАЛНО СЪЩЕСТВУВАЩИ МЕСТА, ОПИСАНИ В ХУДОЖЕСТВЕНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	3,85	3,60
ТУРИЗЪМ, СВЪРЗАН С ПОСЕЩЕНИЯ НА КНИЖАРНИЦИ	2,83	3,58
ЛИТЕРАТУРНИ ФЕСТИВАЛИ И СЪБИТИЯ	4,14	3,81

Интернет сайтовете и социалните мрежи си поделят лидерското място, когато става въпрос за популяризиране на литературен туризъм в региона по Долен Дунав – над три четвърти от участниците в проучването са на мнение, че тяхната роля като рекламни канали би била огромна. Следва телевизията, класирана на втора позиция от почти половината от интервюираните, предпочитана доста по-често от представители на български институции (53%), отколкото – от румънски (43.5%). Третото място е рекламните печатни издания, които са надеждно средство за популяризиране според повече от една трета от запитаните и се избира около два пъти по-често се избира от български представители (48%), отколкото от румънски (25%). Печатните медии биха привлекли внимание според 23%, а тук превес вземат отговорите от румънска страна (27%). На външната реклама акцентират 14%, а на радиото – 13%.

РЕКЛАМНИ КАНАЛИ, КОИТО БИХА ИМАЛИ НАЙ-ГОЛЯМ ПРИНОС ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според вида институция)

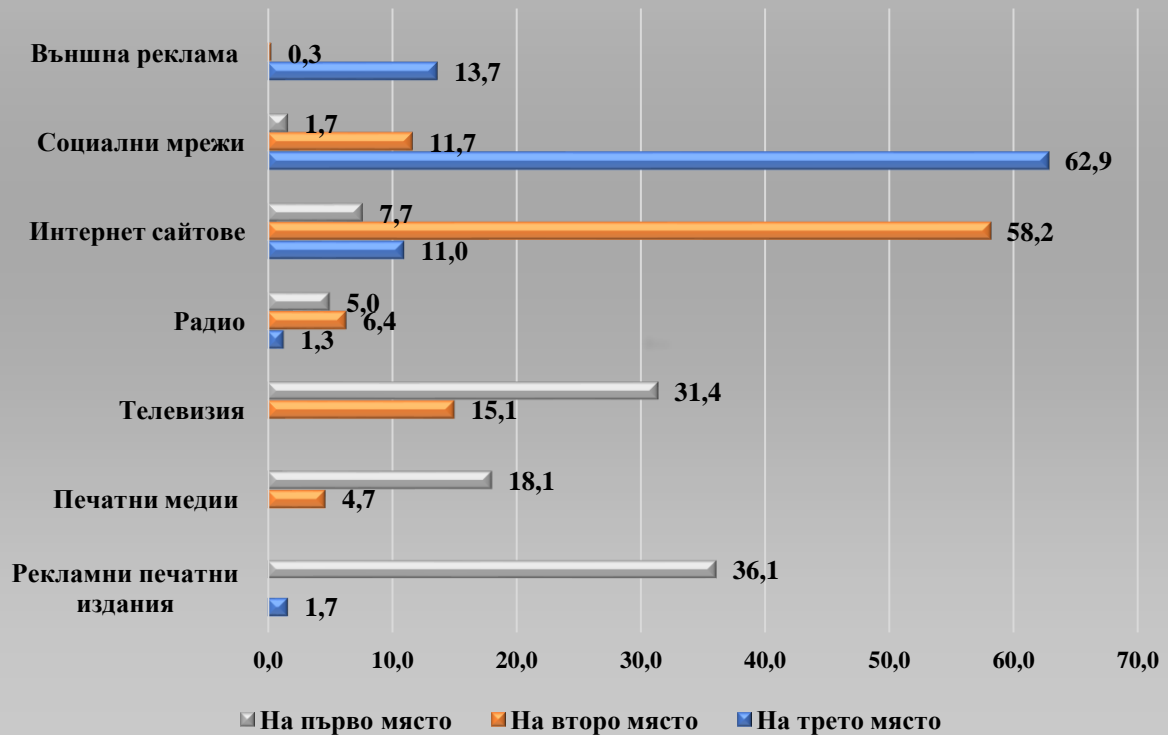
	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО
Рекламни печатни издания	44,2%	39,1%	61,1%	42,9%	20,0%	26,3%
Печатни медии	23,3%	26,1%	16,7%	14,3%	20,0%	7,9%
Телевизия	53,5%	47,8%	50,0%	46,4%	60,0%	68,4%
Радио	9,3%	13,0%	13,9%	10,7%	20,0%	18,4%
Интернет сайтове	60,5%	78,3%	58,3%	82,1%	100,0%	84,2%
Социални мрежи	79,1%	73,9%	69,4%	67,9%	20,0%	78,9%
Външна реклама	4,7%	21,7%	16,7%	10,7%	40,0%	10,5%

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
Рекламни печатни издания	38,1%	14,3%	33,3%	16,7%			24,2%
Печатни медии	33,3%	42,9%	33,3%	66,7%			24,2%
Телевизия	33,3%	71,4%	33,3%	16,7%	100,0%	100,0%	40,9%
Радио	11,9%						15,2%
Интернет сайтове	78,6%	71,4%	66,7%	66,7%	100,0%	100,0%	89,4%
Социални мрежи	76,2%	57,1%	100,0%	100,0%	100,0%		84,8%
Външна реклама	16,7%	14,3%	33,3%	33,3%		100,0%	12,1%

РЕКЛАМНИ КАНАЛИ, КОИТО БИХА ИМАЛИ НАЙ-ГОЛЯМ ПРИНОС ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
Рекламни печатни издания	47,6%	25,3%
Печатни медии	17,9%	27,3%
Телевизия	53,1%	43,5%
Радио	9,7%	15,6%
Интернет сайтове	70,3%	83,1%
Социални мрежи	77,2%	75,3%
Външна реклама	12,4%	15,6%

РЕКЛАМНИ КАНАЛИ, КОИТО БИХА ИМАЛИ НАЙ-ГОЛЯМ ПРИНОС ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ (в % от всички)

Въпреки че рекламните печатните издания заемат трета позиция в общата подредба на рекламните канали за популяризиране на литературния туризъм в региона по Долен Дунав, те са най-често цитирания на първо място канал, следван от телевизията (която иначе се класира втора – непосредствено след интернет сайтовете и социалните мрежи). На трета позиция при първите споменавания пък са печатните медии. Интернет сайтовете постигат най-висок резултат при посочванията на второ място, благодарение на което се оттласкват най-напред в общата класация. При цитиранията на трето място със значителна преднина се открояват социалните мрежи, което също благоприятства придвижването ѝ до лидерското на най-надежден рекламен канал.

Интернет (в т.ч. сайтове и социални мрежи) е най-предпочитаният източник за получаване на информация, свързана с туризма и се избира от близо три четвърти от лицата, взели участие в проучването. На значителна дистанция след онлайн пространството се класират останалите информационни източници. Туристическите агенции печелят 14% от гласовете на интервюираните, като прави впечатление, че се предпочитат три пъти по-често от българските институции, сравнено с румънските. Непосредствено следват туристическите информационни центрове, а още по-долу се позиционират съответно рекламните материали, специализираните справочници, регионалните медии като рекламен канал, външната реклама.

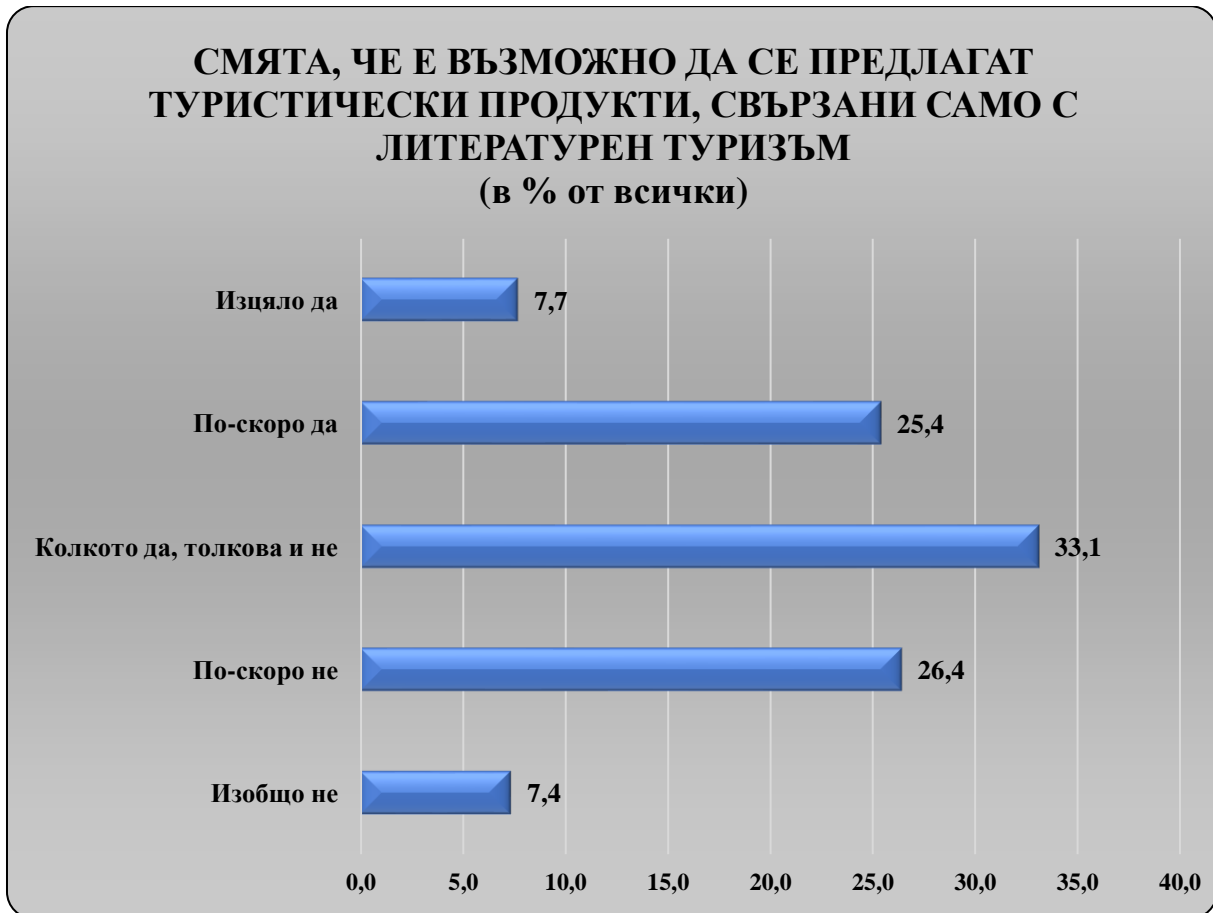
НАЙ-УДОБЕН И ЛЕСЕН НАЧИН ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ,
СВЪРЗАНА С ТУРИЗМА
(в % от групите според вида институция)

		ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
		Библио тека	Музей	Читалище	Местна админист рация	Архив	НПО
	Туристическите агенции/туроператори	4,7%		16,7%	3,6%		5,3%
	Туристически информационни центрове	9,3%	4,3%	16,7%	10,7%		
	Реклама в регионални медии (печатни, електронни)	2,3%		8,3%			
	Рекламни материали	2,3%	4,3%		10,7%		2,6%
	Специализирани справочници	2,3%	4,3%		3,6%		
	Билбордове и др. външна реклама	4,7%					
	Интернет (сайтове, социални мрежи)	74,4%	87,0%	58,3%	71,4%	100,0%	92,1%

		ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
		Туристи ческа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдруж ение	Медия	Манастир	Друго
	Туристическите агенции/туроператори	47,6%	14,3%					15,2%
	Туристически информационни центрове							3,0%
	Реклама в регионални медии (печатни, електронни)							3,0%
	Рекламни материали		28,6%					1,5%
	Специализирани справочници	4,8%						1,5%
	Интернет (сайтове, социални мрежи)	47,6%	57,1%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	75,8%

НАЙ-УДОБЕН И ЛЕСЕН НАЧИН ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ,
СВЪРЗАНА С ТУРИЗМА
(в % от групите според държавата)

		ДЪРЖАВА	
		България	Румъния
	Туристическите агенции/туроператори	6,9%	20,8%
	Туристически информационни центрове	9,0%	1,9%
	Реклама в регионални медии (печатни, електронни)	2,8%	1,3%
	Рекламни материали	2,8%	3,2%
	Специализирани справочници	2,1%	1,9%
	Билбордове и др. външна реклама	1,4%	
	Интернет (сайтове, социални мрежи)	75,2%	70,8%

Предлагането на туристически продукти, свързани единствено с литературен туризъм, е отчасти възможно според една трета от представителите на институции. Малко над една четвърт имат основно положителна нагласа, а почти толкова са и тези с основно отрицателна. Двата полюсни отговора – на позиционирани в краен позитивизъм и обратното – в краен негативизъм, се изразяват съответно от 8% и 7% от всички.

**СМЯТА, ЧЕ Е ВЪЗМОЖНО ДА СЕ ПРЕДЛАГАТ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ,
СВЪРЗАНИ САМО С ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ
(в % от групите според вида институция)**

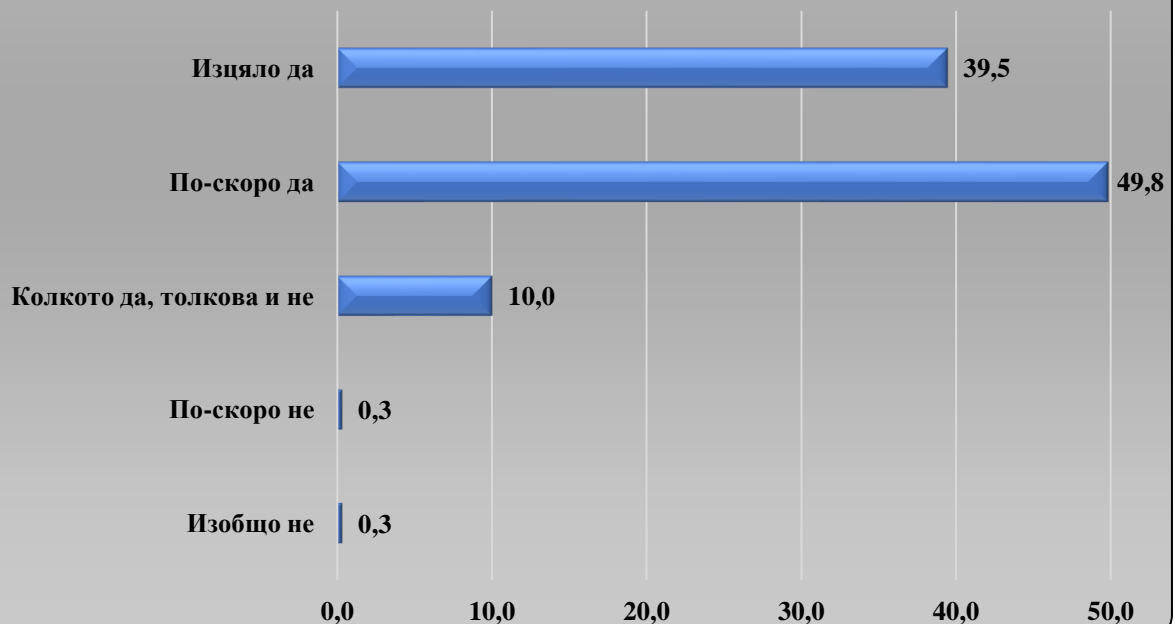
		ИНСТИТУЦИЯТА Е:					НПО
		Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	
	Изобщо не		4,3%				2,6%
	По-скоро не	27,9%	30,4%	19,4%	21,4%		21,1%
	Колкото да, толкова и не	44,2%	21,7%	38,9%	42,9%	60,0%	26,3%
	По-скоро да	20,9%	34,8%	33,3%	25,0%	40,0%	39,5%
	Изцяло да	7,0%	8,7%	8,3%	10,7%		10,5%

		ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
		Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
	Изобщо не	21,4%	14,3%		33,3%			12,1%
	По-скоро не	23,8%	28,6%	33,3%	50,0%		100,0%	33,3%
	Колкото да, толкова и не	38,1%	14,3%	66,7%	16,7%	100,0%		22,7%
	По-скоро да	14,3%	14,3%					24,2%
	Изцяло да	2,4%	28,6%					7,6%

**СМЯТА, ЧЕ Е ВЪЗМОЖНО ДА СЕ ПРЕДЛАГАТ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ,
СВЪРЗАНИ САМО С ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ
(в % от групите според държавата)**

		ДЪРЖАВА	
		България	Румъния
	Изобщо не	,7%	13,6%
	По-скоро не	25,5%	27,3%
	Колкото да, толкова и не	40,7%	26,0%
	По-скоро да	28,3%	22,7%
	Изцяло да	4,8%	10,4%

**СМЯТА, ЧЕ Е ВЪЗМОЖНО ДА СЕ РАЗВИВА
ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ КАТО СЕ ПРЕДЛАГАТ
КОМБИНИРАНИ ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С
ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ И ТУРИСТИЧЕСКИ
АТРАКЦИИ, УНИКАЛНИ ЗА ТРАНСГРАНИЧНИЯ
РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от всички)**

Комбинираните туристически пакети, предлагащи продукти, свързани с литературен туризъм, от една страна и от друга – уникални за трансграничния регион България-Румъния туристически атракции, са основата върху която трябва да се развива литературният туризъм. Изцяло съгласни с това мнение са около четири десети от лицата от изследваната съвкупност, а висока степен на съгласие изразяват половината. Всеки десети е донякъде съгласен с тезата. Пренебрежимо ниски са дяловете на изразяващите по-скоро отрицателно и изцяло отрицателно мнение.

СМЯТА, ЧЕ Е ВЪЗМОЖНО ДА СЕ РАЗВИВА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ КАТО СЕ ПРЕДЛАГАТ КОМБИНИРАНИ ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ И ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, УНИКАЛНИ ЗА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според вида институция)

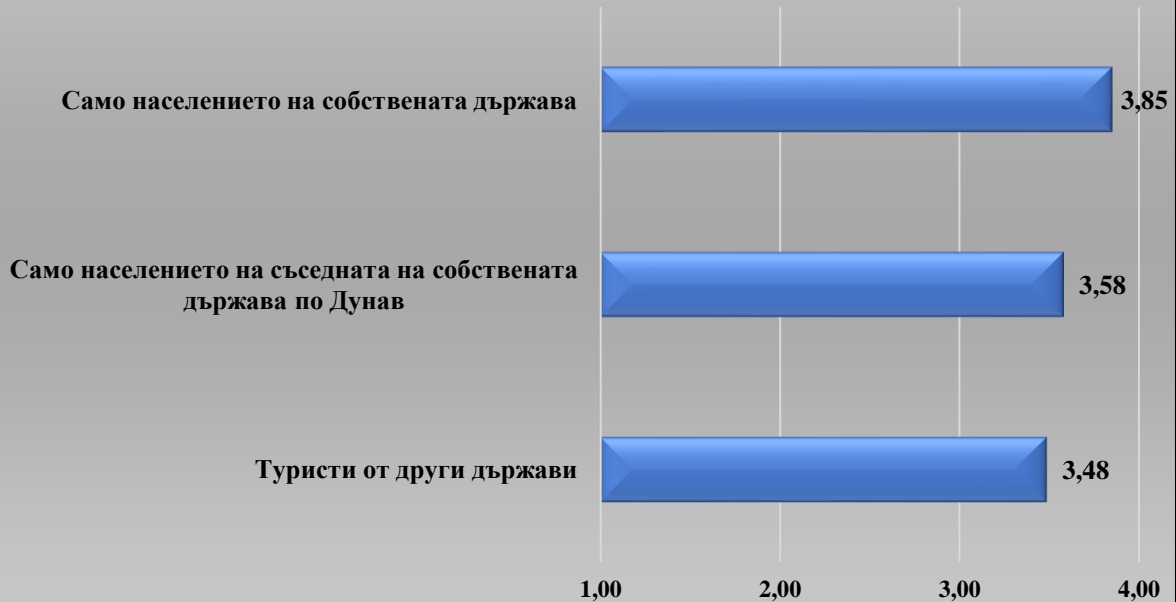
	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО
Изобщо не			2,8%			
По-скоро не	2,3%					
Колкото да, толкова и не	16,3%	13,0%	5,6%	10,7%		7,9%
По-скоро да	48,8%	47,8%	44,4%	46,4%	80,0%	28,9%
Изцяло да	32,6%	39,1%	47,2%	42,9%	20,0%	63,2%

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
Колкото да, толкова и не	16,7%	14,3%					6,1%
По-скоро да	64,3%	42,9%	33,3%	33,3%			60,6%
Изцяло да	19,0%	42,9%	66,7%	66,7%	100,0%	100,0%	33,3%

СМЯТА, ЧЕ Е ВЪЗМОЖНО ДА СЕ РАЗВИВА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ КАТО СЕ ПРЕДЛАГАТ КОМБИНИРАНИ ПРОДУКТИ, СВЪРЗАНИ С ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ И ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ, УНИКАЛНИ ЗА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
Изобщо не		,6%
По-скоро не		,6%
Колкото да, толкова и не	7,6%	12,3%
По-скоро да	42,8%	56,5%
Изцяло да	49,7%	29,9%

**СТЕПЕН, В КОЯТО ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА
ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА БИХА
ПРИВЛИЧАЛИ СЛЕДНИТЕ ТУРИСТИ:
(средна стойност)**

1 - Изобщо не; 2 - По-скоро не; 3 - Колкото да, толкова и не; 4 - По-скоро да; 5 - Изцяло да

Възможностите за литературен туризъм в частта от трансграничния регион България-Румъния, която принадлежи на собствената държава, биха привличали в най-голяма степен именно населението на тази държава. Малко по-рядко се смята, че само населението на съседната на собствената държава по Дунав ще бъде привлечено от подобна възможност. С най-ниска честота на посочване е отговорът, според който туристи от други държави (освен такива от България и Румъния), биха проявили такъв интерес.

**СТЕПЕН, В КОЯТО ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ БИХА ПРИВЛИЧАЛИ СЛЕДНИТЕ ТУРИСТИ:
(в % от групите според вида институция)**

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА ВАШАТА ДЪРЖАВА	3,37	4,04	3,69	4,14	4,00	3,84
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА СЪСЕДНАТА НА ВАШАТА ДЪРЖАВА ПО ДУНАВ	3,21	3,52	3,44	3,46	3,40	3,45
ТУРИСТИ ОТ ДРУГИ ДЪРЖАВИ	3,23	3,13	3,78	3,21	3,40	3,79

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружение	Медия	Манастир	Друго
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА ВАШАТА ДЪРЖАВА	3,95	3,71	3,33	4,50	3,00	4,00	3,97
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА СЪСЕДНАТА НА ВАШАТА ДЪРЖАВА ПО ДУНАВ	3,83	3,14	3,67	4,00	3,00	4,00	3,89
ТУРИСТИ ОТ ДРУГИ ДЪРЖАВИ	3,48	3,71	3,67	4,00	2,00	3,00	3,52

**СТЕПЕН, В КОЯТО ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ БИХА ПРИВЛИЧАЛИ СЛЕДНИТЕ ТУРИСТИ:
(в % от групите според държавата)**

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА ВАШАТА ДЪРЖАВА	3,66	4,03
САМО НАСЕЛЕНИЕТО НА СЪСЕДНАТА НА ВАШАТА ДЪРЖАВА ПО ДУНАВ	3,30	3,84
ТУРИСТИ ОТ ДРУГИ ДЪРЖАВИ	3,44	3,53

Два са рекламните канала с потенциално доминиращо въздействие за привличане на туристи – любители на литературния туризъм в трансграничния регион България – Румъния: интернет сайтовете с туристическа насоченост и социалните мрежи. Първият се посочва от над четири пети от представителите на институции, а към втория се насочват над седем десети. Специално кампаниите в социалните мрежи се привилегирват от висок процент български институции. Почти половината от всички пък смятат за удачно използването на директен маркетинг като средство за създаване на контакт посредством изпращане на съобщения (до туроператори, институции и други), като и тук българските институции бележат доста по-висок резултат. Интернет сайтовете, които обаче нямат туристическа насоченост, биха били ефективен канал според почти една четвърт от запитаните, отново с открояващо се присъствие на български представители. Билбордовете или друга външна реклама са подходящи за целта според 17 на сто от всички.

РЕКЛАМНИ КАНАЛИ, КОИТО БИХА ИМАЛИ НАЙ-ГОЛЯМ ПРИНОС ЗА ПРИВЛИЧАНЕ НА ТУРИСТИ ЗА ЛИТЕРАТУРЕН ТУРИЗЪМ В ТРАНГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според вида институция)

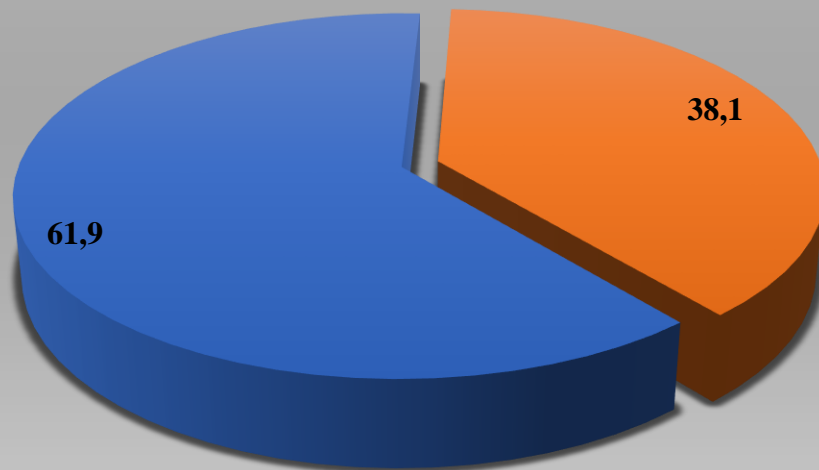
	ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
	Библиотека	Музей	Читалище	Местна администрация	Архив	НПО
Интернет сайтове с туристическа насоченост	86,0%	65,2%	75,0%	82,1%	100,0%	84,2%
Интернет сайтове, които не са с туристическа насоченост	23,3%	26,1%	16,7%	17,9%	60,0%	36,8%
Кампании в социалните мрежи	79,1%	82,6%	69,4%	71,4%	60,0%	100,0%
Директен маркетинг	60,5%	56,5%	58,3%	64,3%		39,5%
Билбордове и др. външна реклама	11,6%	8,7%	19,4%	10,7%	40,0%	18,4%
Друго		4,3%	5,6%			

	ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
	Туристическа фирма	Туристическо дружество	Галерия	Сдружения	Медия	Манастир	Друго
Интернет сайтове с туристическа насоченост	85,7%	100,0%	66,7%	66,7%	100,0%		84,8%
Интернет сайтове, които не са с туристическа насоченост	14,3%			33,3%		100,0%	28,8%
Кампании в социалните мрежи	50,0%	42,9%	66,7%	33,3%	100,0%	100,0%	66,7%
Директен маркетинг	42,9%	28,6%	33,3%	16,7%	100,0%	100,0%	42,4%
Билбордове и др. външна реклама	19,0%	42,9%	33,3%	16,7%			16,7%
Друго							1,5%

РЕКЛАМНИ КАНАЛИ, КОИТО БИХА ИМАЛИ НАЙ-ГОЛЯМ ПРИНОС ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ В ТРАНГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ-РУМЪНИЯ
(в % от групите според държавата)

	ДЪРЖАВА	
	България	Румъния
Интернет сайтове с туристическа насоченост	81,4%	82,5%
Интернет сайтове, които не са с туристическа насоченост	31,0%	17,5%
Кампании в социалните мрежи	79,3%	63,6%
Директен маркетинг	53,8%	43,5%
Билбордове и др. външна реклама	14,5%	18,8%
Друго	2,1%	,6%

**РЕКЛАМНАТА КАМПАНИЯ ЗА
ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ "ПИСМЕНИТЕ
СЪКРОВИЩА НА ТРАНСГРАНИЧНАТА
ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ ЗА
ЛИТЕРАТУРНИЯ ТУРИЗЪМ" ДА Е НАСОЧЕНА
КЪМ:
(в % от всички)**

- Към туристически фирми, други институции (общински, образователни), организации
- Към крайния потребител/индивидуалните туристи

Според над шест десети от участниците в проучването, за да бъде успешна, рекламната кампания за популяризиране на интегрирания туристически продукт „Писмените съкровища на трансграничната дестинация по Долен Дунав за литературния туризъм“ трябва да бъде насочена към туристически фирми, институции, организации. В значително по-висока степен мнението се споделя от представители на румънски институции (71%), в сравнение с български (52%). По-малка част – под четири десети от запитаните, подкрепят идеята усилията по отношение на рекламата да бъдат концентрирани върху крайния потребител, а именно – индивидуалните туристи, практикуващи този вид туризъм. Близо половината от българските представители се причисляват към тази група.

**РЕКЛАМНАТА КАМПАНИЯ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ „ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА
ТРАНСГРАНИЧНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ ЗА ЛИТЕРАТУРНИЯ
ТУРИЗЪМ“ ДА Е НАСОЧЕНА КЪМ:
(в % от групите според вида институция)**

		ИНСТИТУЦИЯТА Е:					
		Библио тека	Музей	Читали ще	Местна админист рация	Архив	НПО
	Към туристически фирми, други институции, организации	72,1%	43,5%	72,2%	46,4%	40,0%	47,4%
	Към крайния потребител/индивидуалните туристи	27,9%	56,5%	27,8%	53,6%	60,0%	52,6%

		ИНСТИТУЦИЯТА Е:						
		Туристиче ска фирма	Туристиче ско дружество	Галерия	Сдру жение	Медия	Манас тир	Друго
	Към туристически фирми, други институции, организации	78,6%	71,4%	66,7%	66,7%			62,1%
	Към крайния потребител/индивидуалните туристи	21,4%	28,6%	33,3%	33,3%	100,0%	100%	37,9%

**РЕКЛАМНАТА КАМПАНИЯ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ
ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ „ПИСМЕНИТЕ СЪКРОВИЩА НА
ТРАНСГРАНИЧНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ПО ДОЛЕН ДУНАВ ЗА ЛИТЕРАТУРНИЯ
ТУРИЗЪМ“ ДА Е НАСОЧЕНА КЪМ:
(в % от групите според държавата)**

		ДЪРЖАВА	
		България	Румъния
	Към туристически фирми, други институции, организации	51,7%	71,4%
	Към крайния потребител/индивидуалните туристи	48,3%	28,6%

2. Визия за развитие

Желаната визия за развитие е:

„До 2030 г. литературният туризъм в трансграничния регион Румъния-България да е с установени устойчиви темпове на развитие“

Тази визия е в съзвучие със стратегическите цели на програмните и стратегически документи за развитие на туризма и в двете съседни страни.

МИСИЯ

Заинтересованите страни ще развиват последователно и целенасочено литературния туризъм, базиран на партньорство между публичния сектор, държавните и общинските институции, библиотеките, читалищата, частния сектор и неправителствените организации, който генерира работни места, създава широки възможности за развитие на предприемачество, дългосрочни икономически и социални ползи, увеличава приходите от туризъм, което да доведе до повишаване на конкурентоспособността на трансграничния регион.

2. Стратегически цели, приоритети и дейности за постигането им

Стратегическите цели са в съзвучие с целите на Стратегията за устойчиво развитие на туризма в Република в България 2014-2030 и по специално чрез осъществяване на следните задачи:

- Диверсифициране на туристическите продукти и развитие на отговорен туризъм;
- Стимулиране на регионалното развитие, намаляване на регионалните различия и създаване на силни регионални брандове.

Настоящата Стратегия е и в изпълнение на стратегическа цел от на Стратегията за устойчиво развитие на туризма в Република в България 2014-2030:

„Въвеждане на международни стандарти и добри европейски практики и внедряване на иновативни продукти, информационни и комуникационни технологии в унисон с изискванията на туристическото търсене“

Желаната визия ще бъде постигната чрез постигане на две стратегически цели:

- ❖ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:** Разработени конкурентоспособни литературни туристическите продукти
- ❖ **СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2:** Устойчиво нарастващо потребление на литературните туристически продукти

Стратегическите цели са обвързани с приоритети, като е приложен интегриран подход при планирането т.е. развитието се базира на принципа на устойчивото развитие.

Приоритетите са свързани със стратегическите цели и са във връзка с изведените Приоритети на Стратегията за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030:

- Увеличаване дела на специализираните видове туризъм, водещи до целогодишна и по-интензивна натовареност – балнео (медикъл спа), спа и уелнес, културен (във всичките му форми - исторически, археологичен, етнографски и поклоннически), еко и селски туризъм, приключенски, конгресен, ловен, голф, винен и гурме туризъм и др.;
- Стимулиране на интегрирано регионално развитие на туризма чрез формиране на подходящи организационни структури, координация на предлагането и прилагане на регионално диференцирана държавна туристическа политика;
- Опазване и устойчиво използване на туристическите ресурси, в това число природни, културни и антропогенни;
- Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура;
- Насърчаване на сътрудничеството между институциите на централно и местно ниво и представителите на туристическата индустрия и създаване на възможности за развитие на партньорство

Схематично връзката между Стратегически цели и Приоритети е следната:

Стратегическа цел 1: Разработени конкурентоспособни литературни туристическите продукти	Приоритет 1.1: Разработен продукт „чист“ литературен туризъм
	Приоритет 1.2: Разработени „комплексни“ литературни туристически продукти
Стратегическа цел 2: Устойчиво нарастващо потребление на литературните туристически продукти	Приоритет 2.1: Активно функционираща мрежа от заинтересовани страни
	Приоритет 2.2: Прилагане на ефективни и икономически изгодни мерки за популяризиране на литературните туристически продукти

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: РАЗРАБОТЕНИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНИ ЛИТЕРАТУРНИ ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРОДУКТИ

Литературният туризъм е вид културен туризъм, който се занимава с места, които са свързани с живота и творбите на различни писатели. Посетителите са привлечени от цели и дестинации, свързани с прочути автори, литературни личности или известни литературни произведения. С други думи, литературният туризъм дава възможност на любителите на книги да посетят огромно разнообразие от места, където техните любими автори са родени, израстнали, живяли или починали, където техните любими книги са били написани или където се развива действието в тях.

По отношение на видовете литературен туризъм, се разграничават:

- Родни места на писателите - имат важна роля в представянето на ранния живот и социалния статус на писателя пред туристите, както и в това да дадат представа за семейната и външната среда, които са повлияли на автора. Родните места могат да бъдат разглеждани като ключови в литературните турове.
- Паметници и гробове на писатели: позволява на посетителите да изживеят форма на духовна комуникация с починалите известни писатели. Освен това, те се асоциират с превръщането на авторите в героични и символични фигури.
- Туризмът, свързан с места от художествени произведения: това са места, създадени във въображението на писателя и поради това се разделят на реално съществуващи и нереални, които са пресъздадени в някаква форма.
- Туризмът, свързан с посещения на книжарници: малко по-сложен е подходът към литературните места при туристите, посещаващи книжарници, чиято основна мотивация за пътуване е обикалянето на книжарници в определена дестинация, за да проследят творбите на местен автор и други, вдъхновени от литературата произведения.
- Литературни фестивали: един по-традиционен начин за включване в литературния туризъм е чрез литературните фестивали. Тяхното значение е свързано предимно с утвърждаване на националната идентичност и възраждане на традицията.

На международно ниво, литературният туризъм е сред един от най-разпространените и добиващи популярност видове културен туризъм, като често пъти феноменът превръща относително непознати места в привлекателни и популярни дестинации за туристи. Това е в съответствие с международната тенденция за промяна на перспективата от масовия туризъм към нишовия туризъм, който отчита специфичните интереси и нужди на определен пазарен сегмент. Несъмнено, създаването на нови туристически продукти води след себе си повишаването на привлекателността на дестинацията, както и икономическото развитие и стабилизиране на визираните трансгранични райони.

Следователно, литературния туризъм обхваща една доста обширна категория от обекти, събития, нематериални елементи и връзки, и дори пресъздаване на географски несъществуващи места.

В статията „*Movie-induced tourism: The challenge of measurement and other issues*”, написана от Г. Бусби и Дж. Клуг, публикувана през 2001 година в *Journal of Vacation Marketing*, 7(4), 316–332, авторите твърдят, че литературният туризъм, който е значителен и нарастващ сектор на туристическата индустрия, възниква, когато популярността на едно литературно произведение или статутът на отделен автор е толкова голяма, че хората са привлечени да посетят местата, за които авторът е писал или с които той е свързан.

Най-голямата част от атракциите се свързва с фигурите на личности (поети, писатели, драматурзи, учители или книжовници), чието творчество е отразено на национално или международно ниво. Местата, в които те са родени, живели, творили или починали, съставляват основни дестинации за потенциалните посетители, които търсят обекти пряко свързани с любимите автори. Тези обекти съставляват ясни дестинации на потенциални **тематични туристически маршрути**, от типа “По следите на [...]”.

Принципът, върху който трябва да се развива литературният туризъм в региона, би следвало да е:

Диверсификация чрез предлагане на уникалност и на комплексност

Един от основните въпроси, които стоят, е какъв тип би трябвало да е продуктът, за да гарантира той в най-висока степен привличането на все повече туристи към атракциите в региона и увеличаването на стопанския му потенциал.

Приоритет 1.1: Разработен продукт „чист“ литературен туризъм

Дейност 1.1.1: Дефиниране на тематични маршрути, експлоатиращи всички онези елементи, които се отнасят до авторите и произведенията

Разбира се, *единият от основните типове продукти би трябвало да е „чистият“ литературен туризъм*, който предлага възможност за целенасочено движение на потребителите по векторите на любими писатели и/или произведения. Такива възможности в региона съществуват, доколкото той е богат както на автори или личности, свързани с книжовността, така и с обекти, които са свързани с действието, развиващо се в дадени литературни произведения.

Целта на най-нишовия продукт би трябвало да е създаде достатъчна атрактивност на преживяванията, за да може потребителите да изпитат пълноценност на престоя си в региона, да демонстрират удовлетвореност и да станат проводници на позитивно мнение за региона като заслужаваща си туристическа област. Това означава да се търсят всички възможности да се попълват обективно съществуващите празноти във веригата автор и неговият живот – локации на развитието на действието в произведенията – конкретни обекти, свързани с тях. На практика това означава да бъдат дефинирани тематични маршрути, експлоатиращи всички онези елементи, които се отнасят до авторите и произведенията. В идеалния вариант това би означавало да се открива пълния потенциал за налагането на общата визия на региона като привлекателен за литературния туризъм. Особено силно това се отнася до случаите, в които може да бъде намерена връзка между България и Румъния, обективно съдържаща се в живота и творчеството на авторите. Достатъчно е само да бъдат споменати изтъкнати български автори като Христо Ботев и Любен Каравелов, които са едни от най-ясните примери за демонстрирането на свързаност между съседните държави.

Направените до момента проучвания на региона показват, че има възможност да се работи в две самостоятелни, но непротиворечиви насоки – акцент върху места (центрове) за литературен туризъм и маршрути. И двете могат да бъдат комбинирани, както и местата да бъдат основа за създаване на други, различни маршрути според индивидуалните нужди на туристите. Отчетливо се открояват следните центрове: От Румънска страна – Крайова, Констанца, Турну Мугуреле, Гюргево, Александрия, Турну Северин а от Българска – Русе, Видин, Враца, Търново, Плевен, Балчик, Берковица, Белградчик, Козлодуй. Относителната несиметричност в тежестта на тези центрове в посока на България е поради факта, че по-голям процент от територията на България попада в региона в сравнение с тази на Румъния. Освен това исторически една част от българския интелектуален елит е бил свързан с Румъния и този регион.

Маршрутите от своя страна се преопределят от ограниченията на инфраструктурата на региона и най-вече от факта, че връзките между двете държави са през 2 моста и фериботен транспорт в една голяма част от общата граница. В тази връзка всички маршрути минават през тези точки за вход-изход на държавата – Русе, Видин, Силистра, Бекет-Оряхово. Освен това, при създаване на маршрутите трябва да се вземе предвид и наличието на подходящо туристическо настаняване в региона. Така например, за община Криводол, където има открити източници на една от най-древните писмености в Света въобще, липсва каквато и да е възможност за настаняване. Удачно е маршрутите да бъдат няколко, с алтернативи за всяка географска област от изток на запад и да имат връзка с входо-изходните пунктове на държавите. Удачни варианти, без да са изчерпателни, като опции са следните – 1) Констанца-Мангалия-Балчик-Добрич-Силистра-Калараш-ЧернаВода-Констанца 2) Турну Мугуреле - Александрия - Гюргево - Русе - Велико Търново - Никопол - Турну Мугуреле 3) Гюргево - Русе - Велико Търново – Елена 4) Александрия - Турну Мугуреле - Никопол - Плевен - Свищов - Зимница – Александрия 5) Дробета Турну Северин-Калафат-Видин-Белоградчик 6) Крайова-Бекет-Оряхово-Враца

Всички тези маршрути обаче изискват добра координация между институциите на двете държави и на бизнеса. Липсата на качествена услуга някъде по маршрута може да създаде негативно усещане за цялостното преживяване.

Приоритет 1.2: Разработени „комплексни“ литературни туристически продукти

Дейност 1.2.1: Класификация на авторите според спецификите на тяхната дейност и живот и търсене на съответствията с вече традиционните за другите видове туризъм обекти

Значителен шанс се открива за *втория тип продукти, които можем да определим като „комплексни“*, доколкото те биха свързвали литературния туризъм с другите типове туризъм – исторически, религиозен, екологичен, етнографски, спортен и т.н. Предпоставка за това е фактът, че в региона другите видове туризъм вече са достатъчно развити, тъй като регионът разполага с разнообразни и много конкретни туристически атракции.

Подобен подход изисква внимателен и детайлен преглед на даденостите, така че те да бъдат атрактивно обвързани с елемента на литературния туризъм. Това означава висока ангажираност на всички заинтересовани страни, създаването на система за постоянна връзка и обмен на информация между тях, за да може да бъдат конструирани успешно конкретни продукти, които да допринесат за стопанското развитие на региона.

Комплексни продукти, които да свързват литературния туризъм със съществуващите атракции за другите видове туризъм, могат да се опрат и на лесни за наблюдаване и сега допълващи се елементи. Необходимо е просто да бъдат „класифицирани“ авторите според спецификите на тяхната дейност и живот и да бъдат търсени съответствията с вече традиционните за другите видове туризъм обекти.

Някои такива възможни взаимовръзки:

Известно е, че българските писатели Йордан Радичков и Емилиян Станев са били ловци и поради това в немалка част от произведенията им присъства природата. Ето защо биха могли да бъдат систематизирани онези обекти, в които е възможно да се осъществява лов и риболов (или най-малкото – фото-сафари) и да се създадат конкретни продукти, които да включват и посещението на ловни стопанства, резервати.

Гала Галактион е румънски теолог, който може да се свърже с всякакви обекти на религиозния туризъм, с които е богат регионът. Добър пример за такава комплексност между личността и обектите – допълнително усилващата и сега съществуващата практика на обмен на туристи между двете съседни държави, представлява скалният манастир „Св. Димитър Басарбовски“. Той се намира се в непосредствена близост до Русе, в скалистата част на река Русенски Лом. Това е единственият действащ скален манастир на територията на днешна България. Св. Димитър Басарбовски е покровителят на столицата на Румъния, град Букурещ. Мощите на Свети Димитър се намират в Патриаршеската църква с храм-паметник „Свети Константин и Елена“ в Патриаршията в Букурещ и затова може да се предполага, че ще предизвика интереса особено на румънските туристи.

Щефан Одоблежа е един от предтечите на модерната кибернетика, поставил теоретичните основи на кибернетиката, оставил 50 000 страници трудове. Може да се свърже със съвременни забележителности на техниката, индустрията и т.н., като например достъпния за разглеждане ВЕЦ Железни врата 1 в област Мехединц.

Комплексните литературни туристически продукти, като цяло са с по-голям потенциал да привлекат туристи, които са от по-широк спектър. Възможно е дори, туристи с основен интерес към друг тип туризъм, като балнео, културен, исторически или религиозен да бъдат привлечени към атракции основни за литературния туризъм. В този смисъл има възможност потенциалния пазар да бъде „обучаван“ и да научи повече за литературния туризъм, като част от едно неосновно изживяване. Вторичното търсене на литературен туризъм, макар и в комбинация с други атракции трябва да се разглежда съвсем основателно, като възможност за разширяване на основното му търсене. И докато при „чистия“ литературен туризъм се върви към ниширане, тук напротив – трябва да се търси възможно по-широк кръг от потенциални туристи. В този смисъл е удачно литературните атракции да бъдат популяризирани именно чрез канали и на места, които се посещават масово от друг тип туристи, като се търси възможен синергетичен ефект – т.е. посетителите на една историческа атракция (Двореца в Балчик например) да посетят и музей или място свързано с литературен туризъм (къщата музей на Дора Габе в Добрич или Красен – музей на Йордан Йовков)

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Устойчиво нарастващо потребление на литературните туристически продукти

Създаването на туристически продукт сам по себе си не решава въпроса с неговия пласмент. Още повече, че литературният туристически продукт е комбинация от усилията на няколко независими помежду си заинтересовани страни, една част от които дори не са стопански субекти и целта им не е икономическа печалба. Поради това, пласментът на подобен продукт изисква фина координация и чувство за обща мисия и цел между отделните участници. Например, усилията само на туристическите агенции биха били напразни, ако културните институции, които съхраняват литературни паметници, не проявят гъвкавост по отношение на работно време и останат затворени в почивни дни, когато обикновено туристите могат да бъдат в региона. Тази стратегическа цел е важна с оглед на това да бъде „композиран“ целия процес от идентифициране на възможните атракции до „опакаването“ им в туристически продукт, който да бъде промотиран чрез подходящи канали на подходяща аудитория и тя да може да стигне до нея в точния момент. Целта се декомпозира на следните Приоритети и дейности:

Приоритет 2.1: Активно функционираща мрежа от заинтересовани страни

Фокусът ще бъде насочен към обединяване на усилията за съвместна дейност на библиотеки, музеи, архиви, местни историци (краеведи), местни власти, туристически бизнес и неправителствени организации. Предизвикателството, което стои пред заинтересованите страни, е в това че техните мисии/цели са различни, но без да действат заедно не биха могли да бъдат постигнати. В реалността, продуктът всъщност не съществува материално, а е съвкупност от места, физически предмети, писмена история и предложени услуги. В рамките на самият проект „Писмените съкровища на Долен Дунав“ много правилно е предвидено, като отделна дейност да бъде създадена такава мрежа от заинтересовани страни- тази мрежа се явява ключова за това да бъде постигнато устойчиво развитие на региона, с акцент върху развитието на литературния туризъм. Дейността, която следва да се осъществи за да се постигне този приоритет може да се формулира, като: „Установяване на трайни контакти със заинтересованите страни и система на взаимодействия с ясно разпределение на задължения – Човешки ресурси“.

Дейност 2.1.1: Установяване на трайни контакти със заинтересованите страни и система на взаимодействия с ясно разпределение на задължения – Човешки ресурси

Особеностите на продуктите на литературния туризъм в региона – освен обективния факт, че те все още не са достатъчно плътни, а са в процес на развитие, предполагат много по-голямо и по-специфично значение на човешките ресурси.

Погледнато в общ план, действията на човешките ресурси на всички заинтересовани страни по веригата на развитието са структурирани в следните посоки:

- изследване на възможностите
- систематизиране на опциите

- изграждане на конкретни продукти
- създаване на адекватна информация
- установяване на трайни контакти с другите заинтересовани страни: от съответната държава и от другата държава в региона
- установяване на контакти с други заинтересовани страни от Европейския съюз и други държави
- излъчване на ритмична информация

За осъществяването на тези цели е необходимо наличие на достатъчно човешки ресурси, които да са в състояние да ги реализират, и от друга страна – система за информация и обучения на тези човешки ресурси по начин, който ще ги стимулира към активна дейност за изграждане на продукти на литературния туризъм в региона и пласирането им сред потенциалните потребители.

Във веригата на тези действия различните заинтересовани страни е необходимо да осигурят качествено включване на своите човешки ресурси по следния начин:

Изследване на възможностите – човешки ресурси на музеи, библиотеки, читалища, сдружения, архиви, местни краеведи

Систематизиране на опциите – туристически агенции, сдружения, библиотеки, музеи

Създаване на адекватна информация – библиотеки, читалища, музеи, туристически агенции

Установяване на трайни контакти/включване в обща мрежа на заинтересованите страни – библиотеки, читалища, музеи, сдружения, архиви, туристически агенции и др. Установяване на трайни контакти със заинтересовани страни от Европейския съюз и други държави – библиотеки, музеи, архиви, туристически агенции

Излъчване на ритмична информация – туристически агенции, местни администрации (включително – чрез наличните или новосъздадени информационни центрове), библиотеки, музеи, читалища

Първото условие по принцип, разбира се, е наличието на достатъчно количество човешки ресурси въобще. На това трудно може да се влияе, доколкото е суверенно решение на всяка структура. Но ако с течение на времето самите заинтересовани страни се убедят, че имат ясна полза от развитието на продуктите на литературния туризъм, може да се очаква, че те ще се убедят в необходимостта да разполагат с достатъчно и качествени човешки ресурси, чрез които да увеличават пласирането на подобни печеливши продукти.

По-рационално изглежда второто условие: човешките ресурси, с които се разполага към момента, да бъдат много добре информирани и обучавани във всички аспекти, отнасящи се до продуктите на литературния туризъм. За това биха могли да съдействат по-широк кръг от заинтересованите страни. Така например, музеите и библиотеките, свързани с литературното и книжовното наследство, са най-пряко заинтересовани от засиленото ползване на продуктите на литературния туризъм (доколкото то може да увеличи притока на потребители, ползващи техните услуги). Поради тази причина би

било целесъобразно именно библиотеките и музеите да излъчват системно информация към други заинтересовани страни – и най-вече туристическите агенции, за всички елементи, които биха предизвикали интерес: от напомняне за приближаването на важни годишнини, които могат да станат повод за активизиране на предлагането на конкретен продукт (включващ маршрут, отделни локации), до задължителното осведомяване при намирането на нова/допълнителна информация, която може да е свързана с конкретна личност/обект/продукт. Това означава обаче не просто да се излъчва безадресна информация към други заинтересовани страни, а – да се „официализират“ контактите с тях, като бъдат определяни конкретни служители в съответната институция, които да са отговорни за излъчването или приемането на информация от този тип, за да се осигури лична и пряка ангажираност.

Доколкото едни от най-заинтересованите в икономически аспект от развитието на продуктите на литературния туризъм в региона са местните администрации, от тях може да се очаква да създават средищни точки за периодично обучение и информиране на човешките ресурси на другите заинтересовани страни в техния район. Те биха могли инициират срещи, разговори, семинари, използвайки за повод някакви актуални събития в своя район, свързани с литературата и книжовността.

От своя страна, съществуващи организации в туристическия бранш биха могли да организират преки обучения на човешките ресурси, на които да ги стимулират към по-активно предлагане на продуктите на литературния туризъм. Особено убедителни могат да бъдат те, ако на подобни събития се споделят добри практики от успешно реализиране на подобни продукти с произтичащите от тях благоприятни следствия за съответната структура.

Приоритет 2.2: Прилагане на ефективни и икономически изгодни мерки за популяризиране на литературни туристически продукти

Общата цел за постигане на устойчиво нарастващо потребление на литературните туристически продукти включва и реализацията на приоритет 2.2., „Прилагане на ефективни и икономически изгодни мерки за популяризиране на литературни туристически продукти“. Литературният туризъм, като форма на туризъм в чист вид или в комбинация с други видове, е относително слабо познат сред целевата аудитория, а и самите заинтересовани страни нямат съществен опит в неговата реализация. Това налага да се търсят инструментите на рекламата в няколко посоки – информиране на аудиторията за съществуващите възможности, убеждаване, че продуктът си заслужава, като алтернатива други (да се предпочете пред белнеотуризма например) и на последно, но не по-важно място – да убеди, че качеството на продукта е достатъчно високо. Дейността, която следва да се осъществи за да се постигне този приоритет може да се формулира, като: *Разработена маркетингова стратегия за популяризиране на литературния туризъм в региона и последващото ѝ системно прилагане.*

Дейност 2.2.1: Разработена маркетингова стратегия за популяризиране на литературния туризъм в региона и последващото ѝ системно прилагане

Установяването на ръст в потреблението на литературните туристически продукти е в пряка зависимост от идентифицирането и правилното прилагане на подходящи мерки за трайно привличане на целевите групи. Посоченото обстоятелство налага

разработването на маркетингова стратегия, която стъпвайки на резултатите от проучванията сред заинтересованите страни, да определи точно към коя група, какъв набор от комуникационни подходи да бъдат използвани. С оглед на това, че настоящата Стратегия е по-дългосрочна от всяка маркетингова стратегия и представлява документ от по-висок ранг, е нужно да се прави периодична оценка на степента на комуникационните нужди на аудиторията и да се определя график и обхват на комуникационните кампании. С други думи - след реализацията на една Маркетингова стратегия и нейната оценка е наложително да се направи следваща, която да вземе предвид научените уроци и да се адаптират подходите към целевите групи или дори те да се предефинират.

3. Целеви групи

Не само поради обективните дадености, а – и заради действителния потенциал на интереса на потребителите, могат да бъдат дефинирани три основни целеви групи:

- Потребители от съответната държава
- Потребители от съседната държава България/Румъния
- Потребители от Европа и други държави

Първа целева група

Напълно естествено, най-масово може да се очаква да бъде поведението на туристите от съответната държава. Преди всичко, те са най-масово и най-добре запознати с живота и творчеството на авторите от своята държава и затова е най-голяма вероятността измежду тях да има най-значителен брой потребители, които биха искали да се докоснат до следите от авторите и техните произведения; да си представят познатото от снимките лице на автора в неговата реална среда (населено място, дом, в който е живял); да се озоват в обект, описан като място на действие в дадено произведение и да съпреживеят емоциите на героите; да стигнат до кът от природата, сцена на действие, и да го погледнат с очите на автора.

Вътре в тази целева група биха могли да се ограничат няколко подгрупи на потенциално заинтересовани потребители, което от своя страна поставя различен акцент върху значението на отделните организации и институции в разширеното развитие на литературния туризъм.

Ученици и студенти

Улесненото достигане на продуктите на литературния туризъм до тази подгрупа се основава на обективния факт, че в образователните структури е заложено присъствието на водещите сред местните автори. Някои от тях и реално са в списъка на изучаваните автори по учебна програма. От тях е лесно да се направи връзка с други автори, които не попадат в учебните програми, но са свързани с дадена епоха в литературата или следи от техния живот и творчество има в съответната област или близките до нея.

За да се достигне по-концентрирано до тази подгрупа са необходими сравнително по-малки усилия, доколкото тук може да бъдат използвани преки връзки между учебни заведения – библиотеки – музеи – туристически фирми. Съществуването на мрежа на заинтересованите страни допълнително би улеснило тези връзки, защото имащите интерес към литературния туризъм ще могат да се възползват от богатата информация и насоки, предоставяни от мрежата на заинтересованите страни. Особено активни може да се очаква да бъдат локалните туристически фирми, които с проактивното си поведение биха били в състояние да предлагат ефективно на представителите на тази подгрупа съвсем конкретни продукти, отчитайки спецификите на техните програми.

Основният тип продукт, който най-интензивно би могъл да се предлага на подгрупата, е нишовият - „чистият“ литературен туризъм. Много успешно обаче може да се очаква да бъде и предлагането на комплексен продукт, доколкото в учебните програми е напълно възможно да се открият елементи, които да позволяват комбинирането на литературен с исторически туризъм, например.

Сдружения и клубове

Друга възможност, даваща достъп до групирани потребители, предлагат съществуващите по места литературни клубове и други сдружения с насоченост в областта на културата. Те представляват благоприятна група, доколкото самата основа на организирането е свързана със специфичния туристически продукт. В този случай отново става въпрос за експлоатирането на натрупаната в създадената мрежа информация, която може да бъде съобразена с пряката насоченост на дейността и целите на съответната организация. За целта биха се изисквали усилия в първоначалния етап да бъдат идентифицирани и систематизирани представителите на тази подгрупа. Това би позволило впоследствие да се осъществява ефективна комуникация с тях, която при това не би изисквала сериозен финансов ресурс, тъй като в случая би имало взаимоотношения организация-организация, което предполага, че могат да бъдат използвани възможностите на електронната комуникация за редовно информирани и предлагане на продукта на тази подгрупа.

При тази подгрупа основният акцент би следвало да е нишовият, „чистият“ литературен туризъм, изхождайки от самото естество на тези структури. Комплексните продукти биха имали чисто съпътстващ характер.

Индивидуални туристи

Най-голяма като обхват е групата на индивидуалните (неорганизираните) туристи. От тях по-трудно може да се очаква излъчването на значителен брой, които системно биха се интересували от литературен туризъм, доколкото това означава изключително силна лична ангажираност с литературата. Поради тази причина, за разлика от предишните две подгрупи, тук по-скоро акцент би трябвало да се поставя върху комплексните продукти, а нишовите да имат по-второстепенно присъствие.

Освен по тип туристи, на потенциалния ползвател/потребител от тази група би могло да се гледа и в плана на неговите взаимодействия с някакви структури. Така например, един много сериозен потенциал представляват читателите, посещаващи библиотеки. По

условие това категорично са хора, които имат изразено отношение към литературата и книжовността като цяло. Ето защо системното достигане до тях дава възможност реално да се облъчват потребители, които се открояват сред всички възможни останали с вече изграденото си отношение към литературата и следователно притежават по-голям базов потенциал да се „вгледат“ в продукти, свързани с литературния туризъм. Фактът, че в техния случай не комуникацията „отива да ги търси“ безадресно, а – че самите те се насочват към местата, където се предполага, че комуникацията „ще ги намери“ в концентрирана маса, фактически минимизира усилията за взаимодействието с тях и дава повече шансове за ползване на продуктите на литературния туризъм.

Друга възможно посока са туристическите фирми. Реално те имат амбивалентни функции: от една страна – те са заинтересована страна в структурата на организациите, имащи отношение към литературния туризъм. От друга обаче, тъй като не е реалистично да се очаква всички те (или – дори голямата част от тях) да бъдат въввлечени в мрежата от структури, поставящи си за цел развитието на продуктите на литературния туризъм, самите те се явяват тяхна целева група. По принцип, немалко от тях имат редовни – и дори традиционни – контакти с части от пряката целева група, доколкото е практика масовото организиране на ученически екскурзии. „Захранването“ на туристическите фирми с детайлна информация за възможностите на литературния туризъм в региона, в който те оперират, би спомогнало за развитието на продукта в по-висока степен. Това се дължи не само на принципното обстоятелство, че всеки стопански субект с желание приема възможността да развива предложенията към потенциалните си клиенти, но и в частност – защото много от предварителната работа, изисквана в такива случаи (набирането на информация, систематизирането ѝ, обособяването на акценти, които биха били привлекателни за крайния потребител) вече би била свършена. И нещо повече – ще може да се разчита на системното поддържане и обновяване на тази информация, благодарение на мрежата от заинтересовани страни, включени в процеса.

Поради разпръснатостта на индивидуалните потребители, механизмите за достигане до тях са повече, по-ресурсоемки и изискващи значителна системност. Във всички случаи това означава да се осъществява силно разгърната комуникация, използваща голям брой комуникационни канали. Същевременно трябва да се отчита, че потребителите с такива специфични интереси не са ясно очертана и локализирана маса, върху която може да се влияе ефективно само с традиционните методи (тъй като те не могат са бъдат „предвидени“ по демографски характеристики, които обичайно се използват при създаването на структурата и планиране на комуникацията: пол, възраст, доходи, местоживеење и т.н.). Това прави много по-релевантно намирането на способности, които да стигат по-точно до хора със специфични интереси, а това означава, че трябва да бъдат връзките помежду им (най-вече – в социалните мрежи, където е вероятно те да бъдат открити по-групирано или да се инициира групирането им около някаква идея).

Освен активните инструменти на комуникация (пряка реклама, действия в социалните мрежи), особено голямо значение може да имат по-пасивните средства, при които потребителите чрез своята активност (например – търсене в мрежата), с по-голяма честота да попадат на информация, насочваща към тези продукти. Това означава всички заинтересовани страни задължително да включват в своето Интернет-присъствие информация за възможностите за осъществяване на литературен туризъм, като това не бъде еднократен или спорадичен акт, а – системно действие, което да доведе до даването на все повече опции на потенциалните потребители.

Втора целева група

Като такава могат да бъдат определени потребителите от съседната по Дунав държава в региона: Румъния – за България, и България – за Румъния. Предпоставка за интензифициране на тяхното туристическо поведение е фактът, че двете държави са силно свързани исторически поради близостта си.

Особено благоприятното е, че такива взаимовръзки се откриват на равнището на „чистия“ литературен туризъм. Ето някои примери, които са най-показателни в това отношение:

Любен Каравелов: бележит български писател и деец на национално-освободителното движение. Установява се през 1869 г. в Букурещ, където живее и твори до Освобождението на България. Той издава и/или редактира последователно вестниците „Отечество“, „Свобода“ и „Независимост“, както и списание „Знание“. Там написва няколко книги измежду които една от най-известните сред българските читатели - „Мамино детенце“. В Букурещ туристите могат да видят къщата, в която той е живял и творил, както и негова паметна плоча.

Христо Ботев: изтъкнат български поет и революционер. От 1867 г. до гибелта си живее и твори в Румъния. Издава вестник „Дума на българските емигранти“ и „Знаме“, сътрудничи на вестниците „Свобода“, „Независимост“, „Будилник“ и „Тъпан“. В парка „Херастръу“ в Букурещ има негов паметник, в Гюргево има паметна плоча. В Браила, на площада, носещ неговото име, е издигнат негов бюст-паметник. В редица селища в Румъния има улици и булеварди, кръстени на негово име.

Дори само тези две личности са достатъчни, за да се предположи основателно, че създаването на конкретни туристически продукти, свързани с техния живот и дейност в Румъния, биха увеличили притока на български туристи към северната съседка. Основната част от такива пътувания биха могли да се очакват да бъдат извършвани от представителите на първата подгрупа на първата целева група – ученици и студенти, но с немалък успех би могъл да се ползва подобен продукт и сред представителите на втората група на първия целева група – сдружения и организации, основани на патриотична основа. Тези две групи, както беше определено, са благоприятни от гледна точка на това, че в комуникационно отношение те са относително по-лесни за достигане, тъй като комуникацията в този случай върви по линията организация-организация.

В обратната посока – румънски туристи могат по-активно да бъдат привлечани в България най-вече чрез предлагането на комплексни продукти. Най-директен интерес в този план могат да предизвикат продукти, свързани с историческия и с религиозния туризъм. Както беше посочено, за това съществуват ясни дадености – като например многобройните паметници и следи в Северна България от участието на румънски войски в Руско-Турската война за освобождението на България, а по отношение на религиозния туризъм – обекти като манастирът „Св. Димитър Басарбовски“. На второ място – това биха били предложенията, при които няма пряка връзка със свързаността между двете държави в исторически план, а такива, които кореспондират със съвременните търсения в областта на туризма сред днешните потребители: екологически, ловен, балнеоложки и т.н.

Трета целева група

В нея се включват всички други потенциални потребители извън границите на двете държави – и на първо място туристите от Европа.

На пръв поглед, този тип потребители изглеждат „по-далечни“ за темата, по-аморфни като маса и по-трудни за достигане. Същественото обаче е, че членството на двете държави в Европейския съюз реално им дава достъп до огромен брой потребители, които вече приемат тези държави като „част от цялото“, на което принадлежат, и следователно с по-голяма лекота биха обмислили възможностите за удовлетворяване на интересите си чрез ползването на продукти, свързани с този регион.

Населението на Европейския съюз вече надвишава 513 милиона жители. Това представлява огромен потенциал, достигането до който би донесло измерими позитиви за икономическото развитие на региона.

Същественото е да бъде отчетена взаимосвързаността на потребителите и структурите в обширната територия на Европейския съюз. Това може да бъде търсено в два плана:

На първо място – в откриването на структури, имащи отношение директно към литературата и книжовността. В най-добрия вариант – необходимо е да бъдат потърсени подобни структури, които вече имат изградени връзки помежду си и дори реално представляват част от международна мрежа. Откриването на подобни мрежи и структури изключително би улеснило предлагането на продуктите на литературния туризъм, с цената на по-малко усилия и ресурси, доколкото продуктите биха достигали по-пряко до най-благоприятната потенциална целева група. За целта би било необходимо от една страна да се използват информацията и възможностите на заинтересованите страни от региона, доколкото е напълно вероятно някои от тях вече да имат изградени контакти с подобни структури, а от друга – да се инициира проучвателска дейност в рамките на Европейския съюз за разширяването на списъка с подобни структури. Създаването на мрежа от заинтересованите страни в региона ще позволи между тях да се осъществява постоянен и бърз обмен на информация за наличието и контактите на структури от посочения тип в другите държави от Европейския съюз, което ще съкрати пътя на продуктите на литературния туризъм до европейските потребители.

Туристическите агенции представляват особен канал за реализиране на възможностите за налагане на продуктите на литературния туризъм. Немалка част от тях имат вече изградени отношения с партньорски структури от Европейския съюз (включително – със значителни по размер и обхват на дейността компании). Самите туристически агенции са заинтересовани от потенциала за разширяване на работата си. Ако бъдат захранени с достатъчно атрактивна информация за наличието на перспектива за изграждането на подобни продукти (чрез системното им пряко осведомяване и включването им в обща мрежа на заинтересованите страни), самите те ще бъдат стимулирани да проявяват активност в създаването и пласирането на продукти на литературния туризъм.

На второ място – в откриването на неформални структури на самите потребители, които представляват пряк потенциал за ползването на продуктите на литературния туризъм. Най-близкият подобен пример са различни групи в социалните мрежи и

блогъри/инфлуенсъри, които демонстрират отношение към литературата и книжовността. Достигането до тях е един много по-икономичен начин, отколкото обичайната масова реклама. Освен това, може да се разчита, че самите потребители от този тип е възможно да станат разпространители на информация за подобни възможности и по този начин да мултиплицират въздействието на комуникацията сред тях. В най-добрия вариант, когато част от тези потребители реално са ползвали вече подобен продукт (и още повече – когато са удовлетворени от него), може да се очаква, че те самите ще започнат да произвеждат позитивна информация. А – по правило, получаването на подобна информация от друг потребител „като мен“ се възприема с по-голяма охота и е в състояние по-лесно да активира реално потребителско поведение и увеличено ползване на съответния продукт.

Разбира се, това не изключва използването на традиционните методи за реклама, които да създават постоянен фон за облъчване на потребителите.

IV. Мониторинг на стратегията

Функцията по осъществяване на мониторинг по отношение на осъществяване на Мониторинг на Стратегията за устойчиво развитие на литературния туризъм в района на Долен Дунав след да бъде вменена на формален или неформален орган на заинтересованите страни. Стратегическото планиране на устойчивото развитие на туризма в региона е динамичен и непрекъснат процес, който изисква ангажимент от всички заинтересовани страни. От изключително значение в рамките на този процес е създаване на механизми и инструменти за управление и изпълнение на Стратегията в рамките на целия период на действие 2020-2030 г. Като средно-дългосрочен стратегически документ, Стратегията ще има нужда от периодична актуализация, най-добре след изтичане на 3 години или в по-динамична среда, дори и в по-кратки срокове. Правилното насочване и обвързване на усилията на заинтересованите органи и звена и добрата функционална и институционална организация на самото изпълнение на Стратегията по същество предопределя постигането на заложените в нея стратегически цели и водещи приоритети.

Функционалната и институционалната организация на изпълнението включва определена последователност от стъпки, осъществяването на които гарантира правилно подреден във времето и добре организиран и координиран процес на изпълнение. За това е нужно да се създадат механизми и инструменти за:

- Институционално изграждане Мрежа от заинтересовани страни (МЗС)-участници в изпълнението на Стратегията;
- Оперативна координация и управление – от страна на формален или неформален орган на МЗС;
- Наблюдение, оценка и контрол на изпълнението спрямо предварително определени индикатори;
- Актуализация и изпълнение на стратегическия документ;
- Осигуряване на партньорство, публичност и прозрачност в процеса на създаване, приемане и изпълнение на документа

Ключов момент от реализирането на Стратегията е получаването на оценка, базирана на очакваните и постигнати резултати, въздействието и удовлетвореността. Оценка се определя въз основа на събрана и анализирана информация, като следва да се

осъществи в съответствие с експлицитно определени критерии и стандарти по отношение на адекватност, ефикасност, ефективност, устойчивост, справедливост.

Мониторингът и оценката се основават на един обобщен модел, който представя съотношението между поставените цели, вложените ресурси, извършените действия, постигнатите резултати и осъществените въздействия.

Целта на мониторинга на дейностите по изпълнение на Стратегията за устойчиво развитие на литературния туризъм в региона на Долен Дунав в периода 2020-2030 г. е да се осигури навременното и качествено изпълнение на поставените дейности за постигане на целите в нея.

Изпълнението на Стратегията като цяло поставя необходимостта от провеждане и на общ мониторинг. Неговата основна цел е да осигури синхрона и взаимното подпомагане при реализиране на набелязаните дейности и задачи. Изпълнението на Стратегията ще се извърши чрез реализация на краткосрочни планове с хоризонт от 3 години, като след всеки един период ще се прави анализ на постигнатото и ще се създава нов план в изпълнение на Стратегията и при нужда тя ще бъде актуализирана.

Мониторингът на Стратегията за устойчиво развитие на литературния туризъм в региона може да се определи като процес на системно и непрекъснато събиране и анализ на информацията относно хода на реализацията на Стратегията и постигането на поставените цели и резултати. Получената информация следва да се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната програма.

Основна задача на мониторинга е да се следят и измерват постигането на поставените цели и на ефективността им в хода на тяхната реализация. В резултат на осъществявания мониторинг могат да се направят своевременни корекции и актуализации в начина на изпълнение.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

Interreg

INTERREG V-A ROMANIA-BULGARIA

V. План за изпълнение на стратегията за периода 2020 г. – 2023 г.

Стратегически цели		Приоритети		Дейности		Срок за изпълнение	Очакван резултат	Индикатор	Отговорна институция	Източници на финансиране
1	Разработени конкурентоспособни литературни туристически продукти	1.1	Разработен продукт „чист“ литературен туризъм	1.1.1	Дефиниране на тематични маршрути, експлоатиращи всички онези елементи, които се отнасят до авторите и произведенията	Декември 2020 г.	Създадени не по-малко от 5 бр. тематични литературни маршрута, които се предлагат от туристически агенции Създаден литературен фестивал, с годишна повтораемост	Брой туристи посетили фестивала ежегодно и брой продадени туристически пакети.	Институции партньори по проекта, Заинтересовани страни	INTERREG V-A Собствено финансиране Общински бюджети
		1.2	Разработени „комплексни“ литературни туристически продукти	1.2.1	Класификация на авторите според спецификите на тяхната дейност и живот и търсене на съответствията с вече традиционните за другите видове	Декември 2020 г.	Включване на обекти за литературен туризъм към пакети за друг, вече утвърден за региона туризъм	Брой нощувки в региона и брой посетители на места за литературен туризъм	Институции партньори по проекта Заинтересовани страни Туристически агенции	INTERREG V-A Собствено финансиране Общински бюджети

				туризъм обекти						
2	Устойчиво нарастващо потребление на литературни туристически продукти	2.1	Активно функционираща мрежа от заинтересовани страни	2.1.1	Установяване на трайни контакти със заинтересованите страни и система на взаимодействия с ясно разпределение на задължения – Човешки ресурси	Септември 2020 г.	Създаване на формален орган на мрежата на заинтересованите страни Действия на създадения орган на Мрежата на ЗС по изпълнение на стратегията и програмата	Документ за създаване на орган на Мрежата на заинтересованите страни Протоколи от срещи и работа на органа на МЗС	Институции партньори по проекта Заинтересовани страни	INTERREG V-A Собствено финансиране Национални и финансирани от ЕС програми за развитие на туризма
		2.2	Прилагане на ефективни и икономически изгодни мерки за популяризиране на литературни туристически продукти	2.2.1	Разработена маркетингова стратегия за популяризиране на литературния туризъм в региона и последващото ѝ системно прилагане	Декември 2023 г.	Разработена маркетингова стратегия, съдържаща мерки за популяризиране на литературните туристически продукти Предприети действия по прилагането ѝ	1 бр. Маркетингова стратегия Брой предприети мерки по изпълнението на маркетинговата стратегия Брой нощувки в региона и брой посетители на места за литературен туризъм	Институции партньори по проекта Заинтересовани страни Туристически агенции	INTERREG V-A Собствено финансиране Национални и финансирани от ЕС програми за развитие на туризма